

« Narodenie Pána » od
Bernardina Luiniho —
Národné múzeum Lou-
vre (Paríž).

« La Natività » di Ber-
nardino Luini — Museo
Nazionale del Louvre
(Parigi).

« The Nativity » by Ber-
nardino Luini — Natio-
nal Museum of the Lou-
vre (Paris).

RÍM

ROMA-RIVISTA CULTURALE SLOVACCA

ROME-SLOVAK CULTURAL REVIEW

SLOVENSKÝ KULTÚRNY ČASOPIS

THE CATACOMB OF ST. PRISCILLA

The Catacomb of St. Priscilla is near the descent to the Anio. It is one of the noblest of the primitive Christian church. Tradition asserts that it was dug in on land belonging to the Roman Senator Pudens, mentioned by Paul in his second epistle to Timothy (II Tim. 4-21). The passages and chapels are very spacious; the frescoes with which they are adorned are of great beauty.

GREAT POPES BURIED HERE.

This Cemetery is of great interest, from the number of martyrs' graves it contains, and from its peculiar construction in an ancient arenarium, pillars and walls of masonry being added throughout the central part, in order to sustain the tufo walls. Here are buried — probably because the entrance to the Chapel of the Popes at St. Calixtus was blocked up to preserve it in the persecution under Diocletian — Pope St. Marcellinus (+ 308), and Pope St. Marcellus (+ 310), who was sent into exile by Maxentius. On the tomb of the latter was placed, in finely cut type, the following Epitaph by Pope Damasus:

"The truth-speaking Pope, because he preached that the lapsed should weep for their crimes, was bitterly hated by all those unhappy ones. Hence followed fury, hatred, discord, contentions, sedition, and slaughter, and the bonds of peace were ruptured. For the crime of another, who in (a time of) peace had denied Christ, (the pontiff)

SOMMARIO

Peter C. Chiminelli: *The subterranean Rome: The Catacomb of St. Priscilla*, p. 86 — Giovanni Papini: *Il Natale*, p. 87 — Soteris: *Gesù Bambino* (poesia), p. 88 — — ka: *Pontifici Atenei Romani*, p. 88 — P. S. Senčák S. I.: *L'essenza del cristianesimo*, p. 89 — P. D. Valko OFM: *E' scomparsa la miseria* (poesia), p. 92 — *Voce del Santo Padre* (Discorso di S. S. Pio XII ai Congressisti di « Pax Christi »), p. 93 — Igi-no Giordani: *Roma e Anti-Roma*, p. 94 — Angelo Colombo: *S. Francesco d'Assisi* (continuazione), p. 104 — Ján A. Baťa: *Nel regno degli Inca oggi* (Impressioni di un viaggio nel Perù) (continuazione), p. 105 — F. P. Košťák: *Alla Vergine Maria* (poesia), p. 108 — *Rassegna slovacca*, p. 89 — *Rassegna cattolica*, p. 105, — *Tribuna dei lettori*, p. 109 — *Cronaca di Roma*, p. 111 — *Notiziario della Società Culturale Slovacca R. I. M. (Rinascita Intellettuale e Morale)*, p. 112.

Foto: Alinari, Baťa, BeH, Durjak, Mesticky, Nizhansky, Perdik ecc.

was expelled the shores of this country by the cruelty of the tyrant. These things Damasus having learnt, was desirous to narrate briefly, that people might recognise the merit of Marcellus".

THE PRECIOUS MARIAN GEM OF PRISCILLA.

The Anglican Author of the "Walks in Rome", Augustus J. C. Hare, says "especially remarkable, in this Catacomb, the painting of a woman with a Child". This "Woman with a Child" is, in all glory and beauty, the oldest existing Image of the Blessed Virgin Mary which the Christian artist of the Second Century reproduced according to the bright and starry Vision of the Prophet Isajas. In it are quite significant the very confor-ting Dogma of the supernatural Conception of our Lord Jesus and the other of the Virginity of our Blessed Madonna". So the great convert and friend of John Newman, James Spencer North-cote, described it in his classic "Roma sotterra-nea" (p. 174).

De Rossi unhesitatingly says that he believes this painting of our Blessed Lady to belong almost to the Apostolic Age. It is to be seen on the vaulted roof of a loculus, and represents the Blessed Virgin seated, her head partially covered by a short light veil, and with the Holy Child in her arms; opposite to her stands a man, clothed in the pallium, holding a volume in one hand, and with the other pointing to a star which appears above and between the figures. This star almost always accompanies our Blessed Lady, both in paintings and in sculptures, where there is an obvious histo-ricul excuse for it, e. g. when she is represented with the Magi offering their gifts, or by the side of the manger with the ox and the ass; but with a single figure, as in the present instance, it is un-usual. The most obvious conjecture would be that the figure was meant for St. Joseph, or for one of the Magi. De Rossi, however, gives many reason for preferring the prophet Isaius, whose prophe-cies concerning the Messiah abound with image-ry borrowed from light" (cfr. Roma sotterra-nea).

THE OTHER PRECIOUS TREASURE OF PRISCILLA.

It's the so called Greek Chapel, discovered under its calcar incrustation and given to the light by the learned Mgr. Joseph Wilpert.

Its splendour is the "Fractio Panis", (The breaking of the Sacramental Bread), which the greatest of the Roman Archaeologists, J. B. De Rossi, who visited it, on the april 6, 1894, called "the queen of the Eucharistic Pictures". This painting recalls the Eucharist Banquet, and it is the forerunner of all the reproductions in art — Van Dyck, Justus of Gand, Leonard from Vinci, Perugino, Angelico and so on — of the Holy Com-munion.

Mgr. Wilpert, on his discovery, wrote a very

(Continued on page 110)

VÝZNAM VIANOC

V zobrazení Vianoc, ktoré pochádzajú od primitívnych maliarov, vidieť obdivuhodný, večný výjav univerzálneho života tak, ako sa on javí očiam kresťana. Vo výšinách, na nebi, nad maštalkou betlehenskou sú anjeli zvestovatelia. V strede je Božské dieťa. Okolo Ježiška sú manželia, dve zvieratá, traja pastieri a traja králi. T. j. celkove čisti duchovia, čo sostúpili s raja na zem. V strede je Boh, ktorý sa stal človekom, čiže vládca duchov, ktorý prišiel medzi nás a sobral na seba ľudské telo. A okolo Ježiška sú nižší bratia (zvieratá), ktorí jestvovali pred človekom a vybrani predstavitelia ľudského rodu na dvoch póloch pozemského mesta: chudobní pastieri, ktorí sú pánmi stáda a bohatí kráľovia, ktorí sú zas správcami národov.

Máme tu pred sebou nie len malebnú, básnickú kompozíciu, ktorá podnecuje fantázie a zjemňuje srdcia, ale sfaby reprezentáciu záhadnej kvetiny ľudstva, ktorá má svoje korene v maštali betlehemskej a nesmrteľnú korunu na oblohe nebeskej.

Výjav Narodenia Pána nie je azda voľajaká anekdota pre obrazotvornosť pobožných ľudí, ale živý symbol večnej jednoty medzi nízkym a vysokým, medzi zemon a nebom, medzi zvieratmi a človekom, medzi človekom a ľuďmi, medzi ľuďmi a Bohom. Zkrátka a dobre, stelesnená a viditeľná jednota, tej neviditeľnej, ktorá má na veky, po celú večnosť spájať všetky živé bytosti, počnúc jahuiatkom, pred chvíľou vykoteným až po nebeského kráľa. Ten, kto nevidí a nechápe toto všeobecné bratstvo prenádhorne predstavené Jasličkami, tomu sa narodenie Ježiška premení iba v obyčajný sviatok rodionej pohostinnosti alebo detskú zábavu.

Nie je nahodilé, že kresťanská legenda Vianoc je spojená so zvieratmi, najbližšími človeku, so somárom a skupinou pastierov. Zvieratá, všetky zvieratá boli Stvoriteľom sverené Adamovi, aby ich pomenoval a dal im pravidlá. Prvé pánstvo Adamove pozostávalo v tom, že bol správcom ríše zvieracej. Keď bol Adam vyhnaný z raja pre spáchaný dedičný hriech aj nevinné zvieratá, ktoré mal v podruží boly zastihnuté trestom Božím. Aj pre zvieratá prestal šťastný život zdokonalovania a do jedného z nich, do hada, sa vtelil diabol. Adam a s ním celý ľudský rod má svoje záväzky k obetovaným, nižším bratom. Svätý Pavol, v jednom liste tvrdí, že celá príroda čaká od synov človeka, ktorí sú zároveň aj synmi božími, svoje spasenie a kvôli — pridáva ešte apoštol — ktorá žena preberie na seba porodné bolesti. A človek, ktorý nepočuje tento plač a necíti svoju zodpovednosť pre všetky živé stvorenia nie je ani v plnom smysle slova kresťanom. On musí spasíť seba samého, aby sa mohlo uskutočniť spasenie celej prírody. A spasení, ktorí boli prinavrátení k pôvodnej nevinnosti dali nám skvelý príklad. Veď, kto by nepoznal dôverné priateľstvo divokých zvierat na púšti a v lesoch so svätými: lvi sa stali poslušnými sluhami mní-

chov. A oslavná báseň sv. Františka na stvorenia nebola len básnickým nápadom, ale novým objavom živo pociťovanej súvislosti našej s celou prírodou, hodná toho, ktorý sa rozprával s vlkami a bol priateľom a učiteľom vlka.

V kruhu zvierat za zjavila druhá Božská osoba, Boží Syn, ktorý vzal na seba ľudskú podobu. Človek, zdola je spojený so zvieratmi a s hora je spriaznený s Božstvom. Človek v sebe sám je nič, trochu zeme, určenej zemrieť, ale človek v súvislosti s Bohom značí najvyššiu, najprivilegovanějšíu bytosť stvorenia; bytosť, ktorá sa má stať sprostredkovateľom medzi hmotou a duchom, medzi prírodou a Stvoriteľom; medzi časom a večnosťou, medzi červíkmi a anjeli, medzi stvoreniami a Stvoriteľom. Človek bol stvorený Bohom na obraz a podobnosť božie, a sám Boh, v preslávnom momente všeobecných dejín, zjavil sa na zemi v podobe človeka. A človek, ako taký nie je iba dokonalým a smrteľným nástrojom, ale hlavný dejateľ v deni oboch, nástroj spásy pre seba a pre iných, a v istom smysle slova aj spolupracovník Božieho Syna. Hoci je hmotou, bol určený stať sa čistým duchom. Je smrteľný, ale určený pre večný život. Slabý je, ale môže, veriac, spasíť iných, od seba slabších. Je hriešnikom, ale hodným toho, aby sa Najvznešenejší obetoval za neho na dreve Kríža. Bol učinенý z blata, ale bol pozvaný tešiť sa v raji, ktorý videl vo svojej nevšednej obrazotvornosti na pr. Dante.

Výška poslania človeka, jeho prirodzená a nadprirodzená hodnosť, sa javí práve v tajomstve Narodenia Pána, skrze ktoré Boh človekom sa stal, aby sa človek opäť mohol spojiť s Bohom. Ale toto spojenie sa neuskutoční skôr, kým nenastane sbratanie sa živých bytostí a najmä všetkých ľudí medzi sebou, tak, ako je znázornené niekoľkými figurami v nočnom soksúpení Vianoc.

Chudobný ľud je tam zastúpený tými, čo strážia zvieratá, a mocní tohoto sveta zas Mudrcmi, ktorí sú zároveň kráľmi a hviez-

VESELÉ VIANOCE

A

ŠTASTLIVÝ NOVÝ ROK

ZELÁ

VŠETKÝM SVOJIM PRIATELOM

“RÍM”

dármi, to jest majstrami a vodcami národov. Spriatelene zvieratká, pastieri stád a pastieri národov sa shromáždili okolo trochu slamy, na ktorej spočíva Ježiško, aby naznačili nutnosť jednoty, mystickú súdržnosť všetkých stvorení pri Stvoriteľovi. Keď sa ľudia vzájomne nemilujú, ak poddaní neposlúchajú, nerešpektujú a nenásledujú mocných a učených, ak boháči a vládnuci neslúžia celku, a keď neosvetľujú a neochraňujú chudobu, nemôže byť pokoj na zemi. Nemôže nastať pokoj medzi Stvoriteľom a svetom. Poddaní a vládnuci, klačiaci spolu pred Jasličkami, pred Ježiškom, ktorý je pastierom ľudí a kráľom sveta, znázorňujú jednotu ľudského rodu v Bohu, onen neuveriteľný pakt, uzavrený medzi jaskyňou betlehenskou a trónom Večného, spev a posolstvo dokonalých stvorení. Anjeli predstavujú obyvateľov raja, ako zas zvieratá niekdajších ohyvateľov pozemského raja. Jedni i druhí jestvovali skôr, než človek, hoci tento podľa sv. Pisma bol povolaný súdiť anjelov a byť pánom zvierat. Jední pripomínajú človeku stratenú večnosť, druhí ho priučujú blaženosti v budúcej vlasti.

Myslím, že zobrazenie Narodenia Pána, treba vysvetľovať týmto spôsobom. Každá bytosť má svoje miesto na obrázku a nik nechýba. Takýto je teda pravý a jasný smysel Vianoc. Ide teraz už len o to, aby sme ho premeditovali my sami, aby sme si ho zachovali vo svojom srdci a precítili ho bytostne, po takmer dväťsícročnom odstupe. Veď Vianoce sú najsladším sviatkom všeobecného sbratania sa.

Giovanni Papini

PODAJ RÚČKU...

Podaj rúčku, Jezuliatko,
diety, malí anjeli,
zľúbať Ta chceš nežne, sladko:
— za nás a za svet celý.

Podaj rúčku, Jezuliatko,
bo my sme tak nesmeli,
Ty však zmôžeš nás — i všetko;
Tvoj úsmev nás posmeli.

Pod'ťe diety, Ježiš počká,
— nezbudia ho anjeli —
vášho srdca fíjalôčka
nahradí mu svet celý.

Ó, ľúbte Ho, ľúbte sladko,
bo nevinné pocely
tešia Zlaté Jezuliatko,
vy, nevinní anjeli.

Shillong, India, 1952

Soteris.

Pápežské vysoké školy v Ríme

Nateraz pápežských vysokých škôl, ktoré závisia priamo od Svätej Stouce, a na ktorých svetské i rehoľné duchovenstvo, ba aj početní laici, z celého kresťanského sveta nadobudajú alebo dovršujú svoje odborné vzdelanie, je v Ríme desať. Sú to:

1. **Pápežská Gregorova univerzita**, založená r. 1552 sv. Ignácom z Loyoly a sv. Františkom Borgiom. Meno dostala po pápežovi Gregorovi XIII., ktorý r. 1582 zriadil pre ňu nové sídlo. Má 5 fakúlt: teologickú, filozofickú, cirkevného práva, cirkevných dejín a misijnú.

Adresa: Pontificia Università Gregoriana, Roma (Italia), Piazza della Pilotta, 4.

K Pápežskej Gregorovej univerzite sú pridružené: a) **Pápežský biblický ústav**, založený bl. pápežom Piom X. r. 1909. Má dve fakulty: fakultu svätého Pisma a fakultu pre štúdium antického Východu.

Adresa: Pontificio Istituto Biblico, Roma (Italia), Piazza della Pilotta, 35.

b) **Pápežský východný ústav**, založený r. 1917 pápežom Benediktom XV.; má iba jednu fakultu: pre štúdium kresťanského Východu.

Adresa: Pontificio Istituto Orientale, Roma (Italia), Piazza S. Maria Maggiore, 7.

c) **Ústav vyššej náboženskej kultúry pre Katolícku akciu**, založený r. 1928 pápežom Piom XI.

Adresa: Istituto di Cultura Religiosa Superiore per l'Azione Cattolica, Roma (Italia), Piazza della Pilotta, 4.

Vedenie Pápežskej Gregorovej univerzity a k nej pridružených ústavov je sverené Otcem Jezuitom.

2) **Pápežské Lateránske učilište**, založené r. 1824 pápežom Levom XII. Má dve fakulty: teologickú a filozofickú. Fakulty cirkevného a občianskeho práva, zriadené r. 1853 Piom IX., boli za pápeža Pia XI. slúčené v Pápežský ústav « obojeho práva » (Pontificio Istituto « Utriusque Iuris »).

Adresa: Pontificio Ateneo Lateranense, Roma (Italia), Piazza S. Giovanni in Laternano, 4.

3) **Pápežské Urbanovo učilište « šírenia viery »**, založené r. 1627 pápežom Urbanom VIII. pre seminaristov a kňazov z misijných území. Má dve fakulty: teologickú a filozofickú. R. 1933 bol pri ňom zriadený Vedecký misionársky ústav.

Adresa: Pontificio Ateneo Urbano « De Propaganda Fide », Roma (Italia), Via Urbano VIII (Gianicolo), 16.

4) **Pápežské učilište « Angelicum »** (Anjelské), založené r. 1580 pápežom Gregorom XIII. pre členov Dominikánskej rehole a pomenované podľa « anjelského doktora » (doctor angelicus) t. j. sv. Tomáša Aquinského. Postupom času bolo sprístupnené aj príslušníkom iných reholí

(Dokončenie na str. 111)

Sme kresťania a svoj kresťanský život prežívame so dňa na deň. To nám stačí; byť kresťanom znamená pre nás byť veriacim, byť jednoducho nábožným.

V našom živote sú však chvíle, alebo prídu chvíle, keď čosi zatrasie našim vnútrom, keď sa otázka kresťanstva vynorí na povrch nášho vedomia a keď sa začíname pýtať po pravde. A to tým viac, lebo žijeme v prostredí, ktoré často nie je katolícke, ba ani kresťanské. Vidíme, že jestvujú aj iné náboženské možnosti. A vtedy porovnávame, usudzujeme a cítime sa ako by nútení k rozhodnému kroku. V procese tohto uvedomovania kryštalizuje sa otázka: v čom vlastne pozostáva kresťanstvo?

Čo je to, čo kresťanstvo robí kresťanstvom? Čo je p o d s t a t o u kresťanstva? a čím sa líši od všetkých iných náboženských možností?

Toto je naozaj jedna z najdôležitejších náboženských otázok. Pousilujeme sa odpovedať na ňu krátko a jasno — vo svetle a v duchu Evanjelia.

Behom storočí odpovedalo sa rozlične na túto otázku. Poniectori tvrdili, že podstata kresťanstva spočíva v postavení osobnosti jednotlivca do stredobodu náboženského vedomia; alebo že Boh zjavil sa ľudstvu ako O t e c. Nemecký liberálny protestant Adolf von Harnack videl podstatu kresťanstva v troch základných pravdách: v hlásaní duchovného kráľovstva nebeského, otcovstva Božieho a nesmiernej hodnoty ľudskej duše. Iní zasa vidia v kresťanstve vôbec najdokonalejšie náboženstvo, preto že je v najväčšom súlade s ľudským rozumom a s túžbami prírody a preto že má najčistejšiu mravouku.

Všetky tieto odpovede a riešenia, sú nesprávne. A to preto, lebo plnosť totálnej kresťanskej skutočnosti chcú zredukovať na určitý aspekt, moment. A ďalej preto, že je to úsilie pojať kresťanstvo, nadprirodzenú skutočnosť, do formy abstraktnej definície. Práve toto však protirečí podstate kresťanstva: kresťanstvo je nadprirodzená skutočnosť a tu sa robia pokusy vyjadriť jeho podstatu v prirodzených kategoriách.

Ak chceme porozumieť kresťanstvu, treba nám výjsť nie z našich poznatkov a z prirodzených daností, ale zvnútra, zo srdca samého kresťanstva. V tomto svetle ukáže sa nám, že podstatu kresťanstva tvorí osobnosť Ježiša Krista, jeho konkrétne jestvovanie, jeho dielo a jeho osud, jedným slovom: jeho historická osoba. Najdôležitejším prvkom kresťanstva je táto osoba. Kristus určuje všetko v kresťanstve. A to natoľko, že ak

Dr. Ferdinand Durčanský

Návšteva univ. prof. Dr. Ferdinanda Durčanského v Ríme.

Začiatkom októbra pricestoval do Ríma prof. Dr. Ferdinand Durčanský, predseda Výkonného sboru Slovenského oslobodzovacieho výboru na niekoľko týždňový pobyt. Počas svojho pobytu navštívil viaceré osobnosti politického, cirkevného a kultúrneho života a na požiadanie mal niekoľko prednášok do slovenského vysielania rímskeho rozhlasu. Ako profesor medzinárodného práva zúčastnil sa prác pri založení Medzinárodného ústavu pre štúdium etnických a menšinových otázok so sídlom v Ríme. Ponavštevoval priateľov a známych rozličných národností ako aj Slovákov zdržujúcich sa v Ríme. Dnešný rozháraný svet čím ďalej tým väčšími si uvedomuje, že najbezpečnejšou baštou proti anarchii duchovnej, mravnej i politickej šírenej bezbožným komunizmom je kresťanstvo. Treba preto počítať s tým, že tiež medzinárodne politický význam Ríma, ako sídla hlavy sv. Cirkvi, Sv. Otca a teda nielen ako sídla vlády Talianskej republiky čím ďalej tým väčšími bude stúpať. Je pochopiteľné, že táto skutočnosť nemôže ostať nepovšimnutá nami Slovákmí, nielen ako katolíckmi, ale aj ako národovcami.

Záber z tohoročných cyrilo-metodských slávností, ktoré vo Philadelphii, Pa usporiadala Vých. oblasť Sdruženia slovenských katolíkov v Amerike pod vedením svojho agilného predsedu p. Martina Kopunka z Lansfordu, Pa.

Návšteva prof. Dr. Ferdinanda Durčanského v Ríme tomu nasvedčuje.

« Na prelome dvoch období ». S týmto názvom vyšla nedávno kniha Dr. Štefana Polakoviča. Vytlačila ju tlačiareň « Dorrego » v Buenos Aires. Dr. Polakovič je známy slovenský intelektuál, filozof a vedecký pracovník. Je to muž veľmi pribojný, vzdelaný a bystrý. Jeho práca a dielo vyrastá z plnej znalosti predmetu, z lásky pre vec samotnú, a z nadšenia. Jeho filozofia má charakter nadčasový, nadosobný, tomistický. Jeho dielo je syntézou ohnivého srdca a hlbavej, nevšednej hlavy. Dr. Polakovič vychádza z reality, ktorú dotvára vo vyššie celky. Tak, ako iné jeho významné knihy (« Vývin základných myšlienok slovenskej politiky », « Začiatky slovenskej národnej filozofie ») ukazovali správnu cestu, aj najnovšie jeho dielo z perspektívy večitých cieľov národnej existencie politickej ukazuje správny smer v problematike, s ktorou sa vyrovnáva. — Propri úvode a závere jeho kniha má sedem hláv, v ktorých pretriasa generačný problém slovenský, so zreteľom na národný osud slovenský v minulosti, v prítomnosti a v budúcnosti. Dr. Polakovič vecne vymedzuje pojem generácie, odchod starej a príchod novej generácie, organičnosť generačného prechodu, úlohy generačné dnes a zajtra. Zahraničný boj o slovenskú samostatnosť je výstižne podchytený. V slovenskej duchovnej spisbe toto dielo je bjejinelé, pretože sa výlučne venuje námetu generačnému. Je živé, bohaté, podnetné a zrelé. Do duchovne otráveného prostredia emigrácie dostáva sa týmto spisom čerstvý vzduch, do pohára nalieva sa čisté víno a oživa normatívne slovo. — Smutný je osud emigranta a ponižujúci je aj osud slovenskej kultúry. Cenné práce ležia len v rukopisoch. Dr. Št. Polakovič vydáva toto dielo vlastným nákladom, lebo je irečiteľným vyznavačom duchovných hodnôt. Isteže za cenu sebazaprenia, lebo v emigrácii nik z nás nemá na ružiach ustlané. Duch novej doby volá po skutkoch. Dr. Polakovič kriticky došaže konštatuje toto: « Situá-

On zmizne, zmizne duša kresťanstva; kresťanstvo prestane byť kresťanstvom.

Našou úlohou bude dokázať teraz toto tvrdenie z Nového Zákona.

Aké miesto zaujíma Ježišova osoba v Evanjeliách?

Ponajprv je to jeho vyššia, božská autorita, ktorú si uvedomuje On sám, a ktorú cítia všetci ľudia, čo sa dostávajú s Ním do styku. V reči na hore vidíme, ako proti Starému Zákonu « dávny predkom bolo povedané » stavia rálne svoje « No, ja vám hovorím » (Mt. 5, 21-22.), čo zapôsobilo na jeho poslucháčov zvláštnym dojmom. « Lebo ich vyučoval ako ten, čo má moc a nie ako ich zákonníci a farizeji » (Mt. 7, 29). O svojom Evanjeliu hovorí: « Nebo a zem pomínú, ale m o j e slová nepomínú » (Mt. 24, 35.) lebo Jeho slová sú « duch a život » (Jn. 6, 23.) « A každý, kto počúva tieto moje náuky a plní ich, podobá sa múdre mu mužovi, ktorý si vybudoval dom na skale » (Mt. 7, 24.).

Od svojich poslucháčov požaduje p o s l u š n o s ť. Ale táto poslušnosť je čosi viac ako dôverné oslovenie « Pane, Pane »... Ide v nej skôr o plnenie vôle Otca (Mt. 7, 21). A kto to urobí, « neokúsi smrti na veky » (Jn. 6, 51.). Volá ľudí, aby Ho nasledovali a kladie im na plecía križ. Ale i napriek tomu dáva im « pokoj, svoj pokoj, ktorý svet dať nemôže » (ibid. 14, 27.) a « život večný » (Jn. 10, 28.). Oznamuje svetu nový poriadok vecí, svet nových duchovných hodnôt a « Kráľovstvo Božie ».

1. Toto je čosi jedinečného v dejinách náboženstva. Stačí porovnať Krista napr. s takou osobnosťou Budhovou, ktorý je nepopierateľne najväčšou postavou prirodzeného náboženstva. Volajú ho « povýšeným, završeným, dokonale osvieteným, bohatým na vedomosti, ukazovateľom cesty... znateľom sveta, vychovávateľom ľudí, učiteľom bohov a ľudí » (Dighanikaya, II. 8.). Jeho autorita a náboženský význam je ohromný. A jednako delí ho obrovská priepasť od Krista. Budha iba ukazuje cestu, ktorá jestvuje i bez neho Jeho osoba nie je stredobodom toho, čo je podstatne náboženské.

2. Toto ešte jasnejšie vystupuje do popredia v oblasti zia-veného náboženstva. Mojžiš je náboženskou osobnosťou veľkého formátu; je však povoláný proti svojej vóli za vodcu národa a cez celý svoj život cíti na sebe ťarchu služby volajúceho Boha. Je Božím sluhom a priateľom, prostredníkom, ochrancom a vykladateľom Zákona. Jeho osoba však je mimo Zákona. Podstata jeho činnosti je vyjadrená v slovách: « Povedz národu... a Takto hovoril Jahve ».

V Starom Zákone i prorok je povoláný od Boha a má zvláštne postavenie v ľude. Vidí tajomné veci a je naplnený nadprirodzenou silou. Je však iba nástrojom v rukách Božích. Zasvätený je síce do tajomných plánov Božích, ale vždy si uvedomuje, že je poslaný, že je iba prostredníkom medzi svojím ľudom a Bohom, že jeho osoba nemá iného významu než byť poslom Božím. Jeho osoba nemá nič spoločného s obsahom Zjavenia.

4. To isté platí i o apoštoloch. Sú v úzkom styku so Zjavením a oni dajú jeho hlásaniu význam ktorý je rozhodujúci pre spásenie (Skut. 15, 28.). Sami si to uvedomujú, predsa však ďaleko sú od toho, aby sa oni sami tísli do obsahu blahozvesti, čo hlásajú. V rozhodujúcom okamihu takto vymedzujú svoju vlastnú úlohu: « Jeden z tých mužov, čo spolu s nami nažívali po celý čas, v ktorom Pán Ježiš medzi nami žil... musí sa stať s nami svedkom Jeho vzkriesenia » (Skut. 1, 21-22.). A Pavol, najväčší z apoštolov, prinomína Korintčanom: « Domáci Chloe mi o vás bratia moji, priniesli zprávu, že sú medzi vami snory. To chcem povedať, že každý z vás hovorí: Ja som Pavlov. Ja som Anolov. Ja som Kefasov. Ja však som Kristov. Či Kristus je rozdelený? Vari Pavol bol ukrižovaný za vás? Alebo v mene Pavlovom ste boli pokrstení? » (1 Kor. 1, 12.).

Teda prorok i apoštol je iba nositeľ poslania, robotník vo vinici Pána a nič viac. Podstatná vec nie je ich, je im iba sverená. Ba, k podstate ich existencie patrí, že predstavuje čosi, čo pre-

sahuje ich celú osobnosť. «Nech nás každý pokladá za služobníkov Kristových, píše Pavol, a za správcov Božích tajomstiev» (1. Kor. 4, 1.).

Zásadne iné je postavenie osobnosti Krista v poriadku spásy, ktorú nám hlása.

1. Kristus žiada od svojich prívržencov v prvom rade nasledovanie. Kresťanovi nestačí vziať si Jeho osobu iba ako príklad; kresťan musí ísť za ním, musí Ho nasledovať. A toto nasledovanie je úzko spiaté so «sebazaprením», ktoré žiada zrieknutie sa svojho vlastného «ja», zrieknutie, ktoré môže urobiť hlboký zárez do duše a do srdca človeka (Mt. 10, 34-38.). Postoj človeka voči Kristovi presahuje postoj žiaka voči učiteľovi, lebo tu sa žiada priam čosi neslýchaného (Mt. 10,39). Ježiš žiada od človeka vyznanie, vnútorné i vonkajšie, vyznanie, od ktorého závisí spása človeka (Mt. 10, 32-33). Ba, nárokuje si väčšiu lásku než tú, ktorú má človek ku svojim najmilším. «Kto viac miluje otca alebo matku ako mňa, nie je ma hoden. A kto viac miluje syna alebo dcéru ako mňa, nie je ma hoden» (Mt. 10, 37).

Je jasné, že tento postoj človeka voči Ježišovi nie je iba postojom mravného poriadku, totiž nie je iba normou, ale čímisi viac: má vzťah k samej osobe Ježišovej a znamená osobné oddanie sa, lásku. Lebo láska to bola, čo priviedla Ježiša na zem. «Tak Boh miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik, kto verí v Neho, nezahynul, ale mal život večný» (Jn. 3, 16.). Na túto Lásku človek tiež musí odpovedať láskou. Nie však iba akousi neurčitou, hmlistou láskou k «dobrému», alebo akousi všeobecnou láskou k «Bohu», ale láskou k živému Ježišovi. «Ak ma milujete, zachovávajúte moje prikázania» (Jn. 14, 15.). Jeho príkazy sú príkazy Božie; kto ich zachováva, vstupuje priam do vnútra božského života lásky. «Ak ma niekto miluje, zachová moje slovo a môj Otec ho bude tiež milovať. Prideme k Nemu a budeme u Neho prebývať» (Jn. 14,23.).

2. Kristus stavia svoju vlastnú osobu ako normu a motív konania svojich nasledovníkov. «Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť...» (Mt. 5, 11.). «Vydadú vás súdom a budú vás bičovať... i pred vládarov a kráľov budú vás vláčiť pre mňa, aby ste pred nimi a pred pohanmi svedčili o mne» (Mt. 10, 18.). «Kto hy stratil svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachová si ho» (Mk. 8, 35.). Nehovorí, aby robili toto všetko «pre svoju spásu», alebo pre «pravdu», alebo «pre Boha»; nie; vedúcim motívom kresťanského konania a myslenia je sám Ježiš. «Kto nie je so mnou, je proti mne a kto so mnou neshromažďuje, rozhadzuje» (Mt. 12, 30.). «Kto vás prijíma, mňa prijíma a kto mňa prijíma, prijíma toho, ktorý ma poslal» (Mt. 10, 40.). Ježiš žije ďalej vo svojich nasledovníkoch. On je to, ktorý trpí v nich; jemu sa posmievajú, jeho prenasledujú, ním pohŕdajú ti, čo pohŕdajú jeho učeníkmi (Lk. 10, 16.). Ježiš je stredobodom, ospravedlnením, mocou náboženskej spoločnosti. V Evanjeliu nachádzame mnoho miest, na ktorých sa hovorí o «mene» Ježišom.

V tomto pochope «mena» skrýva sa to, čo Starý Zákon rozumel pod menom, totiž sám B o h. Ježiš nahradzuje meno Božie svojim vlastným menom.

Co znamenajú tieto výroky Ježišove o sebe samom? Čosi podstatne iného ako nejaký ľudský pedagogický postoj učiteľa, ktorý svojím príkladným životom spojuje vážnosť svojej osoby s autoritou mravného zákona, aby ho čím hlbšie mohol vtlačiť do srdca svojich žiakov. Je to čosi iného než múdrosť veľkého náboženského zakladateľa, ktorý žije vo vedomí spoločnosti, čo založil, dávajúc jej silu a cit spolupatričnosti. U Ježiša ide o čosi celkom iného. On stavia seba priam do stredu, do samého srdca ľudského konania, ktoré od Neho dostáva svoju hodnotu: dobre konať znamená konať «pre Krista»; a to i vtedy, keď

Rev. Karol Nižňanský

slovenský saleziánsky misionár v Indii a náš vzácný spolupracovník, prispievajúci do «Ríma» pod básnickým menom Soteris, ide sa skamarátiť aj s pohanskými božstvami. Pravda božstvo sa neprišlo sfotografovať, lebo je nemé a hluché, ale zato fakír a jeho oboetník sa nebál slovenského misionára a stal si vďačne k nemu pred chrámom Hindu v Shillongu.

cia nijakého národa nevolá tak po skutkoch, ako polozenie slovenského národa. Koľko tu dier a nedostatkov, ktoré sú ešte zbytkami nepriateľských, vykorisťovateľských režimov, ktoré Slovenská republika časove nebola schopná odstrániť. Koľko tu úloh, súvisiacich so samotným štátom! Koľko tu potrieb na poli hospodárskej, sociálnej a kultúrnej výstavby! A na každom poli len skutky a činy sa žiadajú. Je zrejmé, že vedúce slovo v tomto období národného života musia mať aktivisti, ktorí majú smysel pre jasné idey a ich bezprostredné presádzanie do života; teda služobníci ducha, ktorí mu účinne pomáhajú, aby strážil celý verejný život slovenský. Táto činnosť je skutočnosť zároveň rozhodne o hodnote tejto generácie pred cudzinou a pred budúcimi pokoleniami» (Štr. 84). Knihu dr. Polakoviča, ktorá je odbihuhodná doporučujeme našim čitateľom. Tieto strany sú poznačené hĺbkou národnej a náboženskej viery dr. St. Polakoviča. Kniha stojí \$ 1.50 a možno si ju objednať na adrese: Casilla Correo 4056, Buenos Aires, Argentina.

Kniha Ewy Peronovej «La razón de mi vida» v slovenčine. Podľa zprávy argentínskej tlače

knihy « La razón de mi vida » (Smysel mojho života) od pani Evy Daurte de Peron, zomrelej manželky terajšieho prezidenta Argentiny, ktorá bola už preložená do viacerých rečí, má vyjsť aj v slovenčine. Preložil ju náš spolupracovník univ. prof. Dr. Ernest Zlatko, ktorý sa už dávnejšie zapojil aj do ducnovného života argentínskeho. Text prekladu bol príležitostne odovzdaný autorke, ktorá sa mu úprimne potešila.

Slovenské ornamentálne výrobky. Z iniciatívy mladého slovenského emigranta p. Ľudovíta Mestického bola založená na jar t. r. v meste New Yorku slovenská firma « Fatran », ktorá si vzala za cieľ propagovať ornamentálnymi výrobkami slovenské ľudové umenie a kultúru vôbec. Uvodom k svojej činnosti firma vydala na kriedovom papieri veľký obraz prvého prezidenta Slovenskej republiky, Msgr. Dr. Jozefa Tisu, s jeho najlepšou fotografiou, orámovanou originálnym zlato-čiernym ornamentom z čepca, ktorý zdobil hrdé čelo ktorejosi ľudovej umelkyne západného Slovenska. Tento krásny umelecký obraz (o rozmeroch 41×53 cm) hodí sa nielen do slovenských spolkových alebo úradných miestností, ale aj do slovenskej domácnosti, a preto ho každému roduvernému Slovákovi vrele odporúčame. Stojí aj s poštovými trovami len 1 dolár (alebo protihodnotu v miestnej mene) a objednať si ho možno na adrese: **Fatran, Slovak Ornamental Products, P. O. Box 125, New York 21, N. Y., USA.**

Slováci v širom svete!

« **R Í M** »

to je V A Š časopis!

Podporujte ho,
rozširujte ho,
prispievajte
do neho!

najbližším motívom je nejaká iná hodnota, alebo iný cieľ alebo iný človek. Sám Ježiš je základom, normou nášho myslenia a konania. Preto je pochopiteľné, že Jeho požiadavky zavše búria prirodzeného človeka, že sú preň často nepochopiteľné. « Nemyslíte si, že som prišiel pokoj priniesť na zem. Neprišiel som pokoj priniesť ale meč. Prišiel som odlúčiť syna od otca, dcéru od matky, nevestu od svokry... » (Mt. 10, 34.).

Ježiš je nielen nositeľom blahozvesti ako apštolí a proroci; On sám to, čo tvorí obsah tejto blahozvesti. A On je rozhodujúcim bodom v živote človeka. « Je ustanovený na pád a na povstanie mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať » (Lk. 2, 34.). Každý človek musí zaujať k Nemu svoje stanovisko, svoje osobné stanovisko a povedať: hej alebo nie. Tento Ježišov postoj vysvetlí nám « pohoršenie », o ktorom je tak často reč v Evanjeliu. « Blahoslavený, kto sa na mne nepohorší » (Mt. 11, 4.). Ide tu o čosi posledné, rozhodujúce. Ježiš vie, že ľudia sa horšia a budú sa horšiť na ňom. Je to pohoršenie, ktoré berie na seba zvláštny postoj k hodnotám spasenia. Nedostáva abstraktnú, ale konkrétnu podobu. Nevyjadruje sa v pochopoch: « je to správne » alebo « je to zlé », ale konkrétne: v nenávisti a v prenasledovaní... Sám Ježiš je rozhodujúcim momentom spasenia. Nie Jeho učenie, nie jeho príklad, nie Jeho moc, ale On sám, Jeho osoba. Toto vyvoláva v jedných vieru a nasledovanie — v iných zása nenávisť, protest, revolúciu a povstanie celého človeka. Lebo Kristus žiada čosi veľmi veľkého: zrieknutie sa svojej autonómnej vôle, čo je možné len vo veľkej viere a láske. Ak toto človek odoprie, vtedy vzbudí sa v jeho vnútri všetky prirodzené sily proti Kristovi a proti všetkému, čo má k Nemu nejaký pozitívny vťah.

P. S. Senčík S. J.

Prešla bieda

Spevavej nálady som, bratia, slávme spolu!
Najkrajšú z Pánových dām spievať spevokoľu
Rozhlásim zdar a úspech Tvojho diela, Pane
Oj, príjmi tieto chvály v žalmoch stupňované!

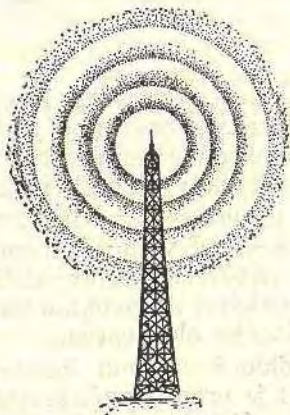
Na nepriateľskej strane dnes už zjavne smútia
Záchrana Tvoja vytrhla nás z utonutia
Trúfal som si tvrdiť, že už pevne stojím
a skoro s vencovým som zvädnul chvojím

Však bieda prešla! Slzy od radosti skvúce!
Dobré sú ku mne Tvoje ruky všemožúce
Tváriť sa? Načo? Všetko vieš! Kde Ty nie si?
Stonámim cez deň nechcem skrývať nočné plesy

[Nemúdro dráždiť Boží súd a potom v strachu
vyčkávať porušenie? Oj, nie! V mojom prachu
Boh nemá slávu, ale v službe svojich detí,
do nej ich Jeho činnorodá láska nieti

Enns, Rakúsko, 14-10-46.

P. Dominik Valko O.F.M.

Sjednotenie Európy predpokladá nový pojem o vzťahoch jedného národa k druhému

Z prejavu pápeža Pia XII.

účastníkom sjazdu „Pax Christi“ v Assisi.

(Audiencia 13. sept. 1952)

« Pax Christi », Kristov pokoj, hovoril sv. Otec, je nadprirodzený ale zároveň je

úzko spojený i s prirodzenými skutočnosťami. Nadprirodzená jednota katolíkov v Kristovi, jednota vo viere, shoda v podstatných názoroch a v sociálnych myšlienkách, to všetko sú mohutné sily mieru, utajené v Cirkvi. Vaše Hnutie « Pax Christi » chce využiť práve tieto sily, aby stvorilo ovzdušie, ktoré je potrebné, ba nutné, ak chceme raz sjednotiť Európu a azda i celý svet na hospodárskom a politickom poli.

Živo oceňujeme túto nadprirodzenú a spolu i prirodzenú povahu hnutia « Pax Christi ». Prehnatý supernaturalizmus, ktorý sa odčahuje od hospodárskych a politických potrieb a povinností, akohy sa ony netýkali náboženstva a katolíkov vôbec — je vec nezdravá a cudzia smýšľaniu Cirkvi. Takýto postoj je jednostranný a preto právom vaše hnutie ho odmieta. Veď ono sa zrodilo práve zo sociálnych a politických potrieb našich čias. Už od rokov hľadajú národy, štáty ba celé svetadiely pokoj. Čo by Cirkev neurobila, aby im mohla ho poskytnúť. Ale sama to nemôže urobiť, lebo jej chýba k tomu potrebná moc.

V každom prípade je isté, ak štátnici a zodpovedné politické osobnosti pracujú dnes na sjednotení Európy, za jej uspokojenie a za pokoj celého sveta. Cirkev neostáva ľahostajná voči ich úsiliam. Ba naopak, podporuje ich celou váhou svojich obetí a modlitieb ».

Rozoberúc potom myšlienku sjednotenia Európy sv. Otec poukázal na potrebu premeny názorov o vzťahu jedného národa k druhému. Starý jednostranný nacionalizmus načím nahradíť novým, všeobecnejším pojmom medzinárodných vzťahov. V tejto súvislosti povedal doslovne: « Ak sa zamyslíme nad úsilím štátnikov, nemôžeme sa ubrániť pocitu akejsi obavy. Začínajú uskutočňovať určité politické ciele pod tlakom nutnosti, ktorá si žiada jednotu Európy. To však predpokladá celkom nový pojem o vzťahoch jedného národa k druhému. Tento nový pojem však, bohužiaľ ešte nejestvuje, alebo len čiastočne. Ešte chýba ovzdušie, bez ktorého nové politické ustanovizne nebudú mať trvania. Ak sa chce skutočne a trvácne sjednotiť a zreorganizovať Európa, treba vynaložiť všetko úsilie, aby sa táto atmosféra čím skôr uskutočnila a stvorila ».

V nasledujúcej časti svojho prívetu rozvádza

pápež dopodrobna, v čom má pozostávať táto zmena ovzdušia v obojstranných vzťahoch národov. « Hľadiac na minulosť musíme vedieť si utvoriť spokojný úsudok o dejinách vlastného národa a o dejinných udalostiach iných národov a krajín. Pravidlo tohto úsudku musí byť výsledok opravdového historického skúmania odborníkov oboch strán. Víťazstvá alebo porážky, utlačania, násilnosti a ukrutnosti, ktoré sa mohli udiť v minulosti na obidvoch stranách, sú historické skutočnosti a takými ostanú navždy! Kto by sa však rozhorčoval nad tým, že niektorý národ je hrdý na svoje víťazstvá? Podobne patrí k prirodzenému citu a zdravému vlastenectvu, keď druhý národ oplakáva svoje porážky alebo pohromy. Nepožadujeme od nikoho nemožností, neúprimné alebo neskutočné duševné hnutia. Každý musí vedieť chápať a mať v úcte city druhej národnosti. Prirodzene, že každý môže bez výhrady odsúdiť nespravodlivosti, násilia a ukrutnosti, hoci by sa ich boli dopustili i vlastní spolunárodovci. Ale každý sa musí presvedčiť, či už ide o vlastný alebo cudzí národ, že nemožno prísne nakladať so súčasťou generáciou pre chyby, ktoré spáchali minulé pokolenia! A nemožno volať na zodpovednosť ani národy ako také za priebeh dejín, ba ani za terajší hrozný stav vecí. Musia pravdaže znášať svoj spoločný osud, ale pokiaľ ide o ich zodpovednosť, vidíte sami, že moderná sústava štátu, nerozuziteľná spletenosť hospodárskych a politických vzťahov nedovoľujú obyčajnému jednotlivcovi, aby mohol účinne zasiahnuť do politických rozhodnutí. Svojím hlasom pri voľbách môže azda ovplyvniť všeobecnú líniu, i to v obmedzenej miere. Častejšie sme zdôraznili, aby sa hnali pred zodpovednosť praví vinníci, ale načím ich jasne odlišiť od národa ako celku. Prejav masovej psychózy sa prejavily na obidvoch stranách, to treba priznať. A je ťažko jednotlivcovi, aby tejto psychóze davu unikol a nedal si ovplyvniť svoju slobodu. A tí, ktorí sa stali obeťou masovej psychózy druhého národa, nech sa sputujú, či ten národ nebol podráždený až k zúrivosti zločincami ich vlastného národa. Nenávisť proti druhým národom je v každom prípade krutou nespravodlivosťou, je nesmyselná a nedôstojná človeka.

Toto sú azda najhlavnejšie činitele, ktoré by mohli vytvoriť nové ovzdušie, v ktorom by mohlo rást a prosperovať dielo sjednotenia národov. Krátko povedané je to ovzdušie pravdy, spravodlivosti a lásky ku Kristovi! ».

1. Rím.

Jeden z revolučných rysov kresťanského náboženstva vyplýval ihneď zo srážky s politickými autoritami najprv v Palestíne, potom v Ríme.

Stredisko kresťanstva sa prenieslo z Jeruzalema do Ríma, keď sem prišli apoštoli priťahovaní hlasom božským a ľudským, aby boli chránení pred židovským nepriateľstvom a aby tu zomreli mučeníckou smrťou.

Kde je Peter, tam je Cirkev.

V Ríme vzťahy medzi Cirkvou a štátom sa nazývaly — prenasledovania; a boli to prvé náboženské prenasledovania prevádzané rímskym štátom, ktorý sa až dosiaľ javil tolerantným.

Keď senát kedysi chcel zbúrať chrám Isidin vystavaný bez povolenia v mestskom okrseleku, nenašiel sa ani jeden nádeník, ktorý by sa bol odvážil zdvihnúť motyku proti budove. «Deorum iniuriae diis curae»: na bezprávie proti bohom spáchané myslia bohovia.

Keď sa objavilo kresťanstvo, pohanský štát sa ukázal nesnášlivým, akým v podstate bol. Do tej doby sľoval k nasťahovaniu bohov cudzieho pôvodu, pretože tí sa dávali do služieb mesta — dobvateľa: nech už nepriateľskí alebo cudzí. V Ríme sa stávali jeho patrónmi, — alebo lepšie jeho klientami — podľa antickej mentality, podľa ktorej dobytie územia nieslo so sebou aj anexiu jeho bohov, totiž nových ochráncov. Inými slovami, štát ich trpel, pretože sa stávali nástrojom vlády; ale akonáhle vycítil v ich príslušníkoch alebo v ich kulte zámyery protirímske alebo podnety nemravné, bez milosti ich zdrtil. Štát teda posudzoval náboženstvá zo stanoviska štátneho: keď mu prospievali, dobre, keď nie, preč s nimi.

O kresťanstve súdili z dôvodov, ktoré sa dotýkajú podstaty antickej štátu že mu neprosnieva: v kresťanstve videl nepriateľa; a viedol s ním dlhý zápas, ktorý skončil víťazstvom Cirkvi, keď cisárska moc sa z Ríma presťahovala do Byzancie.

Raz mi bola položená obojetná otázka: «Je pravda, že kresťanstvo nebolo absolútne ani v tom najmenšom príčinou pádu rímskej ríše? Je to hanba pre kresťanstvo, keď sa hovorí, že bolo príčinou pádu cisárstva založeného na pohanstve? Táto otázka znepokojuje mnoho duší, ktoré sa boja uviesť v nebezpečenstvo historické príčiny svojho vlastenectva.

Zrodenie kresťanstva spadá v jednu dobu so zrodením impéria: to jest s úsilím, ktoré Rím vynakladal, aby jednotne organizoval početné kmene a rozličné rasy, ktoré legie priviedly do jeho obvodu. Bolo treba nájsť sjednocujúci kvas. Nemohla to byť jednotná reč, ktorou sa nikdy nehovorilo v celom impériu, ani jednotné zákonodárstvo, ktoré aspoň v prvých storočiach sa nedotýkalo miestnych a národných samospráv. Ale bolo to, ako temer vždy, náboženstvo v konkrétnej forme mýtu Rómy a Augusta, vo ktorom,

ak Roma predstavovala ideu, Augustus, ktorý bol panujúcim cisárom, predstavoval moc. Toto náboženstvo, ktoré rôznorodné modlárstva s ohľadom na pružnosť svojho polyteizmu bez ťažkostí adoptovali, bolo propagované rímskymi funkcionármi práve v dobe, keď výlučné, mono-teistické, nesmlúvavé náboženstvo evanjelia bolo propagované kresťanskými veriacimi, z ktorých väčšina nemala štátneho občianstva.

Ale kresťanstvo nemohlo k svojmu božstvu pripojiť božstvo impéria: je preto jasné, že vytváralo skupinu občanov a náhľadov, ktoré sa vymykali sjednocujúcemu dielu, ktoré Rím považoval za nutné a záslužné, — a akým tiež z jeho stanoviska bolo.

Kresťania mohli sa modliť za cisára, ale nie k cisárovi. V náboženskom poriadku bol ich hlavou Kristus, nie cisár; a ich duchovnou vlastťou bolo miesto, kde prebývajú svätí, nie Rím. Tým však marili účel sledovaný štátom; a v jeho očiach predstavovali skupinu, stranu, pôsobiacu mimo štát a v rozpore s vládnu politiku: vonku zo štátu a proti nemu. Preto ich štát odsúdil (vetuit esse christianos) a posudzoval ich ako vinných zločinom urážky majestátu: dnes by sa povedalo ako nepriateľov štátu.

Podľa stanoviska právneho, ako sa vyvinulo v modernej spoločnosti, neboli vinní: ale toto právo je kresťanské, nie pohanské, pretože obsahuje slobodu svedomia neznámu sústredujúcemu césarizmu, ktorý chcel telá i duše. Ale zo stanoviska rímskeho boli vinní.

Kresťania pokúšali sa o obranu tým, že poukazovali na rozdiel medzi náboženstvom a politikou, medzi Bohom a cisárom. Ale tento rozdiel neexistoval v pohanskej *polis*, * ktorá potrebstala najprv Sokrata a dnes trestala kresťanov. Kresťanskí apologéti chceli podať vysvetlenie: medzi týmito dvoma mentalitami nebolo dorozumenia možné: bol tak neslučiteľný, že riešenie bolo možné len radikálnym víťazstvom jednej nad druhou.

Napriek dialektickému úsiliu Justinovmu a gréckych apologétov, ktorí apelovali na rozum a napriek právnickej schopnosti Tertulianovej a iných spisovateľov latinských, ktorí sa odvolávali na právo, jedni ani druhí nemohli noprieť skutočnosť, že kresťania krížili sjednocujúce dielo, pôsobiac tajne ako komunisti v modernom štáte — aby sme užili srovnania čisto vonkajšieho.

To pozorovali sami, keď sa označovali za *tertium genus* * oddelený na jednej strane od židov, na druhej od pohanov.

A odštiepenie nastávalo v rodine a šírilo sa vo verejnom živote.

Zárodok štátu, rodina, bola uvedená v rozklad kresťanstvom. Perpetua dala prednosť Kristovi pred svojím starým ocom a pred svojím nemilovníkom. Bolo mnoho kresťanôk, ktoré žily oddelene od manželov, aby uhájili svoju cudnosť a náboženstvo. Boli otroci, ktorí odmietli ko-

nať modloslužobné alebo nepočestné úkony k vôli Kristovi, i keď predsa bolo v antickej spoločnosti bežnou vecou, že mali mať to isté náboženstvo a morálku ako ich páni. A na domácich obradoch, ktoré shromažďovali rodinu, sa kresťanskí členovia neúčastnili ako ľudia, ktorí odmietajú slávu a zvyky predkov.

Na armádu — nerv impéria — pozerali kresťania s nedôverou robiac rozdiel medzi vojakmi Božími a vojakmi smrti (cisárskymi); a niekoľko vojakov légii hodilo na zem odznaky a odmietlo konať službu, dopúšťajúc sa tak skutočného priestupku zbehnutia, ktorý bol tým ťažší, čím silnejší sa na hraniciach ríše prejavoval tlak barbarov.

Pre Rimana bola vlast osudovým miestom, kde človek trvá a kde trvá vtelený s penátmi, spomienkami, záujmami, ambíciami v pancieri zákonov a v putách poezie; — pre kresťana bola vlast miestom náhodným, kde prechádza, a keď človek je v nejakom mieste prechodne ako pútnik — totiž za pokánie a vo vyhnanstve ako cudzinec — a srdcom túži inde a na onom svete má miesto odpočinku, je jasné, že toto miesto má pre neho väčšiu cenu než ono. Pre pohana bolo vyhnanstvo zapudením od krbu, vody, ohňa: občianskou smrťou: Ovidius v Tomách; — pre kresťana bolo vyhnanstvo príležitosťou pre šírenie Nového slova v nových zemiach, pretože, nech sa nachodil na ktoromkoľvek úseku planety, vždy sa cítil vyhnancom: Ján na Pathmu.

Toto smýšľanie ubíjalo tradičné rímanstvo a bolo by zničilo každý štát pohansky organizovaný, i keby proti nemu nepozdvihlo dýky a nepoškodzovalo ho na daniach. Všemohúci, všetko zahrňujúci štát bol snížený na prechodný útvar, podrobený zmenám a tiež zániku (a to proti rímskej dogme, že Rím je večný); mesto pozemské bolo rozlišované od nebeského a jemu podrobené.

Kresťania sa často vzdávali verejných úradov; a ľud ich preto opovržlivo nazýval *infrectuosi*; * na hrách v cirku, v amfiteatre, vo štádiu sa nezúčastnili a ľudia si šeptali o tajných shromaždeniach, v ktorých sa vraj páchaly zločiny proti prírode. Horeli túžbou ich dopadnúť: bolo faktom, že nechodili na verejné manifestácie — dnes by sa povedalo vlastenec-ké; — a odmietali prisahať pred obrazom Cézara a prinášať mu obeť, chovajúc sa tak, ako keby sa niekto dnes nezúčastnil na oslavách celonárodných a odmietol sňať klobúk pred štátnou vlajkou.

Celzus, keď vyvrátil kresťanskú náuku, uzavrel svoju Rozpravu o pravde pošmúrnou výzvou k návratu na pôdu vlasteneckých zákonov, ako by boli zradili ústavné zriadenie a vlast. Pre Celza, ktorý bol typom antickeho konzervatíva, kresťania ho naskutku zradili: Kristus bol postavený proti Cézarovi.

Kresťania preto až do Konštantína žijú v impériu ako ľudia stojaci mimo zákon, dakedy sú tolerovaní a dakedy prenasledovaní, ale nikdy zákonom uznaní.

Boli to len dvaja azijskí biskupi Meliton a

Teofil, ktorí túžili po smierení alebo aspoň po dohode medzi Cirkvou a pohanským štátom; ale Tertullián myšlienku kresťanského Cézara alebo kresťana-Cézara nachodil utopistickou. I najmiernejší spisovatelia, ako Athénagoras hovoria o « vašom Ríme », vyznávajú istú delbu citu; a u Tertulliána bleskne dokonca možnosť alebo aspoň schopnosť ozbrojenej vzbúry, keby neboli kresťanmi; naproti tomu Apokalypsa, knihy Sibyliny, Tatianus, Commodianus charakterizujú stav rozhodného alebo nemého odporu voči Rímu (u Salviana opravdivej vzbúry), ako voči Novému Babylonu, nepriateľovi detí Kristových.

Augustín v dobe, keď impérium bolo vedené kresťanmi, rozoznáva ešte spoločnosť Božiu a rímsku a uznáva rímanstvo len natoľko, nakoľko je pokresťančené, alebo sa pokresťančiť dá.

Po Konštantínovi sú početní kresťania smýšľania intímne rímskeho skôr než pohania; ale vtedy imperium upadá; jeho stred je už premiestnený inde: a len básnik entuziasticky vlastenec-ký, Španiel Prudentius, súčasník Španiela Teodózia, ktorý urobil z katolíctva náboženstvo štátne, vidí dosiaľ veci v reminiscenciách vergilských.

Smierenie veštené Melitonom zo Sard stalo sa teda skutkom: nie však na dvoch kolajách ním naznačovaných súmerného vývoja impéria a Cirkvi, postupujúcich svorne rovnobežnými smermi; ale dvoma smermi opačnými, pretože čím viac sa Cirkev šíri, tým viac sa impérium rúti. Tento proces úpadku u jedného a rozvoja u druhého má svoje dôsledky — čo je prirodzené — tiež v literatúre, kde proti zbytočným rétorom, plátajúcim bezživotné frázy a poučky, zo strany pohanskej Fronton, Claudian, Imerius, Temístius, Libanius... vynorujú sa oživujú gréčtinu a latinu novou mohútnou myšlienkou Minutius, Tertullianus, Cyprianus, Laktantius, Ambróz, Hieronym, Augustín, Prudentius na Západe, Klement Alexandrijský, Origenes, Atanáž, Euzébius, Bazil, dva-ja Gregori, Chryzostom na Východe. A dajme pozor — až do roku 311 — je táto literatúra voči štátu predovšetkým polemická, totiž bojovná.

Láska veriacich ovšem smerovala k Rímu, ale nie k mestu Cézarov, fórov a oblúkov; skôr k mestu pamiatok na apoštolov, mučeníkov, k mestu katakomb, pápežov; k Rímu určenému k tomu, aby prežil impérium; nie k Rímu Romula a Rema, ale — ako povie Lev Veľký — k Rímu Petra a Pavla, rozľahlejšiemu teraz výbojom *pacis romanae* * než výbojom, ktorý spôsobil *bellicus labor* **. Dalej žije rímanstvo pokresťančené: zduchovnelé.

To nestačí. Ak Konštantín, rozšírivši geniálnou intuíciou katolícku univerzálnosť po území impéria, aby ho sjednotil, zmenil smer hlavnej politiky štátnej, aby spočívala na organickejšej a rozľahlejšej mase, ocitol sa ihneď v boji on sám — a ešte viac jeho nástupcovia — i s tejto strany, so skupinami rozkolnými a často rabiatskymi: manichejmi, donatistami, pelagiánmi, ariánmi, nestoriánmi, monofyzitmi...: stranami to, ktoré rozrušovali kresťanskú jednotu a

porušovali verejný poriadok; nielen to: ale z prirodzenej povahy kacirstva obsahovali obyčajne zárodok partikularistickej, nacionalistickej vzbúry, zhubnej pre univerzalnosť impéria.

Z toho všetkého plynie, že kresťanstvo pôsobilo, aj nechtiac, ako rozkladné ložisko v pevnom tele impéria: bralo teda podiel na jeho úpadku. Nechcelo obyčajne potierať Rím, ktorého pacifikačného diela si vážilo a chválilo administratívnu organizáciu tak prospešnú pri apoštoláte z jedného mesta ríše do druhého, ale pohanstvo; čiže sa stavalo proti štátu, nakoľko bol pohanský. Ako keby masa občanov v niektorom europskom štáte potierala štát, nakoľko je liberálny: môže ho nakoniec rozvrátiť alebo aspoň pracuje a má podiel na jeho rozvrate.

Cím však nechceme nijako povedať, že kresťanstvo bolo jedinou alebo hlavnou príčinou pádu; ani že «Galilejský s červenými kučerami» vložil Rímu na ramená kríž so slovami: «Nes ho a slúž», so všetkými ostatnými stiesnenosťami, ktoré môže — po vode z Clitumna — vyvolať spoločenské víno. Melancholia tohto druhu nevzkĺčila ani v mozgu Juliánovom.

Pri skaze Ríma pôsobilo veru oveľa silnejšie mnoho príčin hospodárskych, sociálnych, etnických, politických, vojenských, administratívnych: zrušenie drobných majetkov a založenie latifundií s nevoľníctvom pôdy a poddanstvom, zrušenie súkromného podnikania v obchode a priemysle, ktoré bolo nahradené režimom centralizácie hospodárstva riadeného štátom, podvodný systém menový, neľútostný fiškalizmus, so skazou obcí opustenie polí a miest zemedelískych, nerovnosť daňová, nadbytok úradníctva, štátna centralizácia, korupcia, prepych, pobarbaršenie armády a jej anarchia a napokon barbarské vpády...: spústa tak škodlivých nehôd, že by boli bezpochyby zdolali impérium aj bez kresťanstva. Holá skutočnosť, že nevedelo organizovať svoje hospodárstvo a voči súkromnému bohatstvu malo postoj skôr koristníka než podnecovateľa a že považovalo vojnu za hlavný prameň obohatenia aj potom, keď ostávaly k dobytí už len zeme chudobné a príliš vzdialené, táto holá skutočnosť dokazuje, že nemohlo obstáť.

Druhá hrana otázky je povahy sentimentálnej: — Bol tento zánik necťou pre kresťanov?

Čo?: Je necťou prietrž mračien alebo... pneumatiky?

Dejiny sú to čo vskutku je, a nie je ľahko hovoriť o cti alebo neci.

Keby sme vlastne chceli pod týmto zorným uhlom nazierať na vzdialené historické výsledky, mohli by sme sossbierať celú hŕbu počestných titulov.

Pretože v tom stave, do ktorého sa dostal organizmus impéria, nebolo už možné zastaviť laviny nordických a ázijských národov, bolo pre Rím prozreteľnosťou, že existovala Cirkev, ktorá uchránila, nie úpadkové prvky, ale latinskú reč a kultúru, užívajúce ich ako mohutného kvasu, aby vykvasila nový život v oných panenských kmeňoch. Ona dala tých úplných Rimanov, chrabrých vodcov ľudu a duchovných dobyva-

teľov národov, ktorými boli Lev, Gregor a v menšom meradle biskupi bretaňskí, galskí, španielski a africkí: Leander, Izidor Sevilský, Orientius, Venantius, Fortunatus, mnísi Kassiodorus a Benedikt. Zbavte dejiny ich činnosti a razom zhasnete modernú kultúru v tom všetkom, čo má podstatného: umenie, právo, románske jazyky a pravdepodobne i samé meno Rím.

A to nepochybne; bez pápežov by boli dnes z Ríma pravdepodobne len zrúcaniny ako z Nini-ve, Troje a Babylonu, ktoré by občas boli bývaly melancholicky navštevované niekoľkými bizarnými anglickými paniami alebo hlúckom zábavmilovných Američanov...: ak ovšem pripustíme, že bez Cirkvi by mohli byť anglické panie a Američania.

Keď cisársky Rím sa zrútil pod nesmiernou ťarchou minulosti a pod útokom Hunov, Vandalov a Gótov, okolo jeho medúzovskej hlavy sa ovinuly roje legiend a kytice predsudkov. Nebezpečnej námahy niektoré z nich odvinúť podujal sa začiatkom storočia Nemec Hartmann Grisar: — potom iný Nemec Niebuhr, Gregorovius, Mommsen ... Mohlo by sa povedať, že kúžlo Ríma, ktoré pohlo plavovlasých Germánov, aby zanechali svoj život v lesoch a tlačili sa na juh za Alpy v storočí štvrtom, piatom a šiestom, znovu chytá ich potomkov modernej doby, ako študijná a badateľská vášeň. Ostatne možno všeobecne pozorovať, že nemecká kultúra sa v rôznych historických dobách vyvíjala vždy v tom pomere, ako bola úzko spätá s Rímom (Karol Veľký, Otto, renesancia, Goethe...), kým každý odklon od Ríma bol riešený bázlivým návratom do lesov. Oddeliť Nemecko od Ríma znamená znovu ich pobarbaršitiť i pod profesorským frakom a mechanikou sebamodernejšou... Chesterton hovorieval: Písať dejiny a nenávidieť Rím, či už pohanský alebo pápežský, prakticky značí nenávidieť všetko, čo sa vo svete udalo ».

Na šťastie okúzlenie Rímom zostáva aj napriek rozlíšeným protivám posledných dôb. Okúzlenie dejinami, vo ktorých tým viac sa nachodí, čím viac sa kutá; ako v pôde, vo ktorej sú navrstvené platformy viac než troch kultúr.

Tu teda, keď Rím klesol «ako ranený orol» (prirovnanie je od Gregora Veľkého), v prsteni svojich opevnení nie už zakázaných, antická kultúra bledla v kultúre kresťanskej, alebo, nakoľko bola životná, prešla v ochrannom sprievode kríža do kultúry novej: keď konzuli, teraz úcty zbavení, a držitelia cisárskej moci odovzdali dedičom Gracchov a Scipionov, z ktorých sa stali mnísi a pápeži, úlohu zachrániť Itáliu a jej hlavné mesto.

Prišla doba rozpustilosti a hrôzy, odriekania a asketizmu, vo ktorej jedni sa fatalisticky ohýbali pod uragánom oddávajúc sa s tuctovým epikureizmom pôžitku posledných chvíľ; druhí sa však držali večných hodnôt, aby vzpriamení čelili strašnému rozpadu.

Dosiaľ pruhy tajomstva zatemňujú tento prechod zo sveta antického do stredoveku, z klasického rímanstva do romanizovaného barbarstva; keď Rím bôžkov a Rím mučeníkov si naposledy pozrely do tváre a keď naposledy sa na seba po-

dívaly latinská zjemnosť a primitívnosť severoeuropskoazijská: pretože v onom prítmí vyklíčila z opustených pomníkov a zo zeme udupanej votrelcami krivá lepkavá vegetácia legiend, ktoré stredovekým pozmeňovaním a zabúdaním ešte viacej bujnely a hústly na zrúcaninách tlmiac hlasy minulosti.

Prvá legenda o drsnom pustošení pohanských chrámov kresťanskými víťazmi, ktorej epigrafy Pirra Ligorja dodaly istej hutnosti; druhá, ktorá nadväzuje na prvú, o smrteľnom smútku, ktorý nové náboženstvo tónou vrhalo na klasickú antiku, a ktorá legenda dala krídla nohám povestnej ódy Clitumnovej, obidve boli vyvrátené kritikou. Kresťania, stavši sa páni štátu, nepotlačovali známky kultúry, ktorej menom a ktorej exponentami boli za tri storočia vyhánaní, vešaní, upalovaní; stierali pomená hle náboženských ráz chrámov a sochám; snížili ich na číre pamiatky krásy, nechávajúc ich stáť pre ozdobu mesta; zo zadýmených predsiení vyniesli skvelé modly a umiestili ich na námestiach a v záhradách pre estetický pôžitok. Spustošenie prišlo neskôršie a nebolo závislé na kresťanstve.

Tiež táto archeologická drobnosť definuje ráz kresťanskej revolúcie, ktorá nepodľahla zvodom rúcania, ale bola dosadením nového poriadku, používajúc tiež hodnôt získaných poriadkom antickým. Clemens a Origenes dávali vo filozofii domovské právo Platonovi, a svätý Nilus niekoľkými ťahmi premenil príručku Epiktétovu v asketickú príručku pre mníchov; pokiaľ ide o verejné budovy, nástupcovia Thedóziovi chránili chrámy ako budovy štátne bdiac nad ich udržovaním a katolícky kult ich v šiestom storočí použil dajúc im posvätenie krížom, ktorý ich zachoval ostatným generáciám.

Kresťanský Rím premohol, mohlo by sa povedať filozoficky, Rím pohanský, nie tým, že ho rozbúral, ale že pokresťančením ho rozšíril a zväčšil, takže neudivuje, ak vo stredoveku antické mesto sa javilo ako predsieň nového mesta a Eneas ako predchodca Petrov. Dejiny Večného mesta boli by sa nutne rozpadly pod mečom dobyvateľov; kým Cirkev, pripútavši ich k histórii svojej, dala im pokračovanie a vyzbrojila ich novou funkciou impéria.

Občania Východu a Západu stavši sa kresťanmi neprestávali byť Rimanmi. Byzancia si dokonca dala — a dáva dosiaľ — meno Nového Ríma a východní kresťania, pretože boli pokrstení, sa považovali a nazývali Rimanmi. Ambíciou Moskvy potom bolo, aby sa stala tretím Rímom.

Na Západe zasa — archeologické objavy potvrdzujú literárnu informáciu — predstavitelia kresťanskej obce cítili sa často nástupcami antických vládcov polis; a keď cisári slaboši v náručíach žien a lútky v rukách barbarských generálov vyjednávali s nepriateľom a sa uzavierali v opevnenom tábore v Ravenne, lenčo sa čulo, že votrelci sú na Alpách, vtedy pápeži vzali na seba obranu Ríma. A v iných mestách italských, afrických a galských boli to často biskupi, ktorí vzali do rúk ich osudy proti útočníkom.

Metropola dosiahla novej prestíže, ktorá vyrástla na antickej, bez toho že by ju vylučovala: stala sa tiež mestom apoštolov, mučeníkov, misionárov a pápežov. K nej sa vrhaly azijské a európske hordy chtivé lupu; k nej však putovali tiež zástupy veriacich zo všetkých strán vábení kúzlom hrobov Petra a Pavla, pamätného amfiteátru a vzájomnosti Cirkvi, ktorá, keď inde zúrilo kacírstvo, prenikaly schizmy a viera sa prispôbovala panujúcim triedam, — odporovala i kresťanským cisárom, jasnými definíciami na konciloch riešila bezkonečné škriepky a charitatívnu pomocou a svojou právomocou dosahovala až k Čiernemu moru a do Anglie. Sám Alarich prejavil ohľad pri plení v r. 410 z úcty k náboženstvu a katolíckej hierarchii.

Gesto Leva Veľkého — jedného z posledných Rimanov — ktorý zadržuje u prameňa Mincia Attilu a jeho ozbrojený ľud, ktorému v tyle plála žiar požiaru Akvileje, je navonok najsuggestívnejším gestom celého radu odporov kladených nepriateľom všetkého druhu pre záchranu Poľoostrova.

A lekcia moderným dejinám je táto: bez pápežov bol by býval Rím pravdepodobne smutený práve tak ako ostatné hlavné mestá starých ríš; a s Rímom bola by bývala rozprášaná reč, umenie, kultúra a iný smer bol by býval nútený európskej histórii, ktorá by snáď bola dnes kráčať lenivým a fatalistickým krokom ako muslimská Ázia a Afrika, kedysi tak životné a mocné.

Keď politické stredisko sa bolo prenieslo na Bospor do Nového Ríma a šľachtici túžiaci po jeho pôžitkoch, k zármutku Gregora Veľkého hŕfne sa sťahovali od Tibery za preludom skvelého carihradského dvora, kde pod zlatými arkádami, v záhyboch ceremoniálu eunuchovia a cisárovný osnovali intrigy a vykorisťovali chudobu pre labužníctvo hostín a partie v hypodrome, medzi čachrovaním s Gótmí, palácovými vraždami a kristologickým kacírstvom — a predsa ani vtedy Rím nepadol: ba dokonca ďalej vykonával primát, ktorý opravdivá nezávislosť na cisárovi robila účinnejším, pretože slobodnejším: primátom ducha.

Účastníci prvej duchovnej obnovy slovenských katolíkov v Brisbane (Austrália). Vprostriedku stojí Rev. P. S. Senčík S. J.

Lebo modly sa premenili v číre sochy a posledné nečisté filozofie boli odstránené zánikom eleuzinských mystérií a zatvorením aténskej školy; vojenská sláva a cisárska jednota nemali miesta; lebo dokonca barbarské nájazdy, vojenská anarchia, bezohľadný fiškalizmus, sociálne neprávosti a byrokratický despotizmus rozrušovali pozostalé sväzky duchovnej jednoty stmelenej impériom; — tkalo sa nové púto a to púto náboženské, ktoré sa šírilo a upevňovalo okolo osi Ríma — svätého mesta, kde mal sídlo nástupca Petrov, biskup hlavného mesta, prímasy Italie, patriarcha Západu: autorita z neho vyžiarujúca v sústredných kruhoch šírila sa tiež za hývalé hranice impéria.

Padla spravodlivá poznámka, že keď Augustín s ostatnými štyridsiatimi mníchmi pristál v Anglicku, Rím znovu sa zmocnil krížom a posvätným spevom tých zemí, ktoré légie boli opustili za vpádu Alarichovho.

Rím opatrovaný pápežmi teda nezašiel. Stavši sa stredom Cirkvi obostrel sa tým istým charakterom večnosti, ktorý je uložený v náboženstve a v skutku teraz nastalo « panstvo bez konca », jak ho definuje Prudentius, tak rozdielne od kusej večnosti ospievanej Horácom.

Keď sa skončilo západné impérium, Cirkev išla ku predu svojou cestou. Latinskí opakovači fráz vymyslených v Nemecku, vravia, že Cirkev nebola ničím iným než premenou impéria. Cirkev zostala Cirkvou; pravda je, že skrze ňu najvzácnejšie hodnoty impéria morálne, právne, literárne ďalej žily. V nej Rím opravdu ďalej žil. V srdci Mésie * v r. 400 biskup — Niceta z Remesiansy — rozhlaholil latinu, ale aby oslavoval Krista a krotil barbarov nie zbraňami, ale vyučujúc ich s Desatorom onomu, ním samým složenému, *Te Deum*, bližšiemu, ľudskejšiemu a širšiemu než *Carmen saeculare*.

Rimanstvo; ale pokresťančené. A preto univerzalizované v duchu. Ako priznal básnikovi z Remesiansy spolubrat básnik Paulín z Noly.

« *Orbis in muta regione, per te
Barbari discunt resonare Christum
Corde romano placidamque casti vivere
pacem* » **

Keď zanikol Caesar, barbari sa romanizovali v Kristu tým rímanstvom, ktoré nevyhladzovalo rasy, ale utvrdzovalo.

Cirkev neobdržala od Ríma univerzálnosť; pretože Rím bol režimom politickým nutne obmedzeným v priestore a jeho oikouménē (univerzálnosť) siahala nanajvýš k Dunaju a k Tigrisu vylučujúc všetko, čo bolo ďalej: barbarov; kým duch nepozná hraníc a láska k bližnému, podstata evanjelia, je bezmedzná ako Boh, ktorého je odleskom.

Cirkev si dala prácu, aby utvrdila Rimanov i Germánov, Helénov i Skýtov a z nich odvodila omladenú európsku rasu. Potom sa namáhala, aby im dala tiež jednotu politickú ako dôsledok jednoty duchovnej; a za Leva III. vzkriesila rímske imperium. Vzkriesila ho, ale pokrstila, vloživši tak v neho univerzálnu ideu, nemôžuc vytvoriť nič inšieho než univerzálnosť; a s ním znovu

zaviedla organizmus fragmentov vojvodstiev, obcí, korporácií rodín. Keď zomrel Karol Veľký, i pohania ho oplakávali ako « otca sveta ». Impérium ním založené nerealizovalo ani tak fakticky univerzalistickú politiku, ako sa stalo skôr univerzálnou hodnotou duchovnou. V tých storočiach dosiahla Európa katolíctvom svojej jednoty, chápanej ako duchovnú súdržnosť okolo rímskeho strediska; a ak nemeckí mníši zostavovali ohromné genealogie, aby odvodili svoj kmeň od Troje a teda spríbuznili sa s Rímom, írski a bretaňskí posielali do Večného mesta nakupovať knihy a obrazy; medzitým čo v básniach a legendách od Samartska po Arabiu sa o ňom vyprávaly *Mirabilia*, vidiače v ňom tisícročné zriadenie žijúce nepretržitým zázrakom. Potom sa v impériu robil rozdiel medzi národami, ale Cirkev nemala nikdy v úmysle, aby sa v kresťanstve dajako rozlišovali, a považovala kráľov za svojich synov a teda za bratov medzi sebou intervenujúc, aby zabránila vojnám a urovnala rozpory.

Je príznačné, že princípy k tomu, aby sa dospelo k tejto jednote, vyšly z Cirkvi; tak ako barbarskí králi, ktorí predtým rozbili jednotu impéria, boli ariánmi, tak prvý, ktorý pojal ideu univerzálnosti, Chlodvík, smieril sa súčasne s katolíctvom.

Takou bola a zostáva funkcia katolíckeho Ríma — univerzálna: funkcia, ktorá bola marená schizmou a reformáciou, zriaďovaním národných cirkví a teraz zdržovaná náboženskými nacionalizmami, bujnením množstva filozofických a sociálnych teórií, vo ktorých oživujú anarchické fermenty rozkladného individualizmu a triednej neurvalosti, ktoré boli už potlačené univerzalistickým spoločenským poriadkom katolíckym. Onou univerzálnosťou, ktorá majú v Ríme svoj stred, robí z Krista prvého Rimana.

2. Proti-Rím.

Kto obmedzuje kresťanstvo v jeho univerzálnosti, ktorá prekračuje všetky hranice, obmedzuje jeho podstatu. Pohanstvo bolo oblasťou topografických náboženstiev, z ktorých každé tkvelo vo zvláštnej miestnej politike; a pokusy o jeho oživenie, spojené so špinením kresťanstva, ktorými boli protestantské cirkvičky, sviedly duchovné záujmy do okruhu záujmov miestnych, rozdeľujúc ľudí i nábožensky v bloky ľudí neznámych alebo vzájomne nepriateľských.

Táto katolíckosť je tiež dôsledkom lásky: preto pozdvihuje hlas proti všetkému hlásaniu nenávisťi, totiž bratovražednému rozdeľovaniu: snaží sa, aby bola premietnutá vo spoločnosti ideálne sjednotenej.

Sociálne tým vytvára jedno z najväčších mysliteľných dobrodení, pretože uskutočňuje došial útulok, shromažďuje a uznanie všetkým ľudom, aby sa v ňom shľadali zo všetkých končín sveta.

Istí protestantskí polemisti upierajú tento charakter katolíckej Cirkvi pripisujúc jej topografické obmedzenie ako cirkvičkám protestantským, pretože je rímska; s urážlivým úmyslom

ju nazývajú rímskou, akoby to bolo v rozpore s katolíckosťou. Dnes atribút « rímska » značí charakter katolíckosti; má sa ku kresťanskej univerzálnosti v tom pomere, ako stred ku guli: nie je to medza, ale pevný princíp stanovený tým, ktorý mal moc — apoštolom, ktorý, ako poznamenáva Eusebius, pre svoju autoritu hovoril vždy menom všetkých svojich kolegov. A nie je guľa bez stredu, ani univerzálnosti bez strediacieho bodu. Stred, ak sa malo docieľiť jednoty, a ak mala byť táto jednota katolíckou, všeobecnou, bol nutný: Peter ho umiestil do Ríma a skropil svojou proletárskou krvou, aby ho upevnil.

Povedali sme, že takmer všetky kacírstva boli odklonom nielen po stránke tradičnej dogmy, ale tiež po stránke rímanstva Cirkvi; boli to hnutia národné a teologické zároveň. Cirkev « ortodoxná » sa odtrhla, pretože Byzancia, Nový Rím, nechcela závisieť na Ríme stárnucom a a zbavenom politického primátu. Preto podľahlo impulzu zdedenému po kultúre predkresťanskej budovať totiž cirkevnú organizáciu na svetskom režime. Cisári boli hlavne zodpovední za to, že neznášali závislosť na pápežovi, trebárs len duchovnú: chceli — ako mnoho, príliš, mnoho iných vládarov kresťanských i nekresťanských — mať Cirkev skôr závislú na sebe. Lebo kresťania sa delia vďv na dve kategórie: na tých, čo vidia Cirkev prostredníctvom národa a na tých, čo vidia národ prostredníctvom Cirkvi.

Prvá kategória spôsobila reakciu, ktorá sa menuje reformáciou: zúrivosť to vzbúrou proti Rímu, v ktorej základoch nachádzame básne Huttenove, vyzývajúce k svrhnutiu latinského otroctva, v mene posily národného uvedomenia.

Reformátori ospravedlnili odboj odvolávajúce sa na Bibliu a na prvé texty zvlášť z éry pred Konštantínom; v nich vraj je všetka a jediná pravda, čo prišlo po nich, je vraj len znetvorenie: ako by sa povedalo, že skutočný Martin Luther existoval len od narodenia až do šiestich rokov; a čo prišlo potom bol len prehmat... lutheránsky.

Cirkev je spoločnosť, ktorá žije: teda rastie a sa vyvíja: rast a vývoj vo smere a podľa pôvodnej fyziognómie, iste neznamenajú zradu vlastného pôvodu.

Nuž teda, sv. Ireneus, ázijský biskup z Lvona v Gallii, usvedčujúci okolo r. 170 reformátorov svojej doby — gnostikov — povedal, že Boh udelil priame zjavenie prorokom a apoštolom a nie « nejakému Valentinovi, ani Marcionovi, ani nikomu inému z oných ničiteľov, ktorí sa sami ničia a spolu svojich prívržencov ». Je to najlegitimnejší a najlogickejší postreh, ktorý sa môže povedať aj o nárokoch najnovších gnostikov: — Nech sa to vie, že Ježiš sveril svoje učenie Petrovi, Jakubovi, Jánovi... a nie Martinoči Lutherovi, Jánovi Kalvínovi alebo Zwingliemu...

Ireneus, ktorý bol žiakom Polykarpovým, ktorý bol zasa žiakom evanjelistu a apoštola Jána a teda priamo spojený s živým kázaním Ježišovým, zasiahol priamo jadro domýšľavosti a nezákonnosti vtedajšej i neskoršej reformácie. Tí-

to páni sú votrelci: nepracovali na svojom poli a chovali sa ako cudzinci, ktorí nevedia, či dačo zneužívajú a ničia: ničitelia, ktorí sa sami ničia. Nekatolícky spisovateľ Shaffer potvrdil s toľkými inými, že Luther a Kalvín stoja v dejinách náboženstva ako svojhlaví ničitelia kresťanstva. Mienka aj Bossuetova. Na vrchole reformáčného hnutia vynorujú sa dnes kritické filozofické doktríny popierajúce božstvo a dokonca historickú existenciu Kristov; a ide sa ešte ďalej k novopohanským teóriám o vzkriesení boha Wotana.

Analógia medzi reformáciou a gnosticizmom ďalej k novopohanským teóriám o vzkriesení sa rozpustí charakteristické znaky kresťanstva v močiari pohanských vier, ktoré vyvierajú zo všetkých trhlín sveta: veľký kompromis medzi evanjeliom a pozemskými požiadavkami.

Ježiš odporučil jednotu a volal na stráž proti falošným prorokom a falošným kristom: apoštol, ako Pavol, sa rozohňoval, keď stigmatizovali ničivé dielo prvých rozsievateľov nesvárov. Ireneus a Tertullián píšú, že v oblasti viery na čim zachovávať vernú tradíciu apoštolov a prakticky byť za jedno s rímskou Cirkvou: čo bolo neskoršie tézou sv. Cypriána kartaginského v III. storočí.

Reformácia rozbila jednotu, ktorá bola najväčším výsledkom kresťanstva: nový svet sa zrodil s jedinou náboženskou dušou, uznávajúce v pápežovi jediné otcovstvo nebeské a tiež pozemské; florentský kupec, ktorý sa dostal k Labe alebo Odre cítil sa doma, keď vstúpil do niektorého chrámu a počul od ktoréhokoľvek kňaza drahé mu slová; ľudia každého jazyka sa stretávali v jedinom výraze na všetkých miestach, keď peli chválu Bohu.

Rozdeliť rodinu, družinu je najhanebnejším kúskom, ktorý mohol previesť človek inšpirovaný Satanášom — pôvodcom rozkolu: v Dantovom « Pekle » sú títo rozkolníci mrzačení a štvrtení od diablov, tak ako oni na zemi mrzáchli a štvrtili sociálne telo.

Zločin je ešte strašnejší, keď je spáchaný na duchu, pretože rez je vedený v životnej časti, kde sošit rany je ťažšie, a rany mokvajú najjedovatejším hnisom.

Nováciánovi, ktorý spôsobil rozkol v rímskej Cirkvi v III. storočí, písal Dionýz, biskup alexandrijský: « Načim zničiť skôr bez výnimky akéhokoľvek príkorie, než rozštepí Božiu Cirkev; pretože je viacej slávy v tom, vyhnúť sa schizme, než mučeníctvom vydať svedectvo Bohu proti modlám. V mučeníctve zaiste každý vydáva svedectvo za svoju vlastnú dušu; schizmou kompromituje celú Cirkev ».

Kto rozdeľuje Cirkev, kúskuje Krista: pácha zločin väčší než bol zločin Júdašov: to je náuka Otcov vyslovená jasnou rečou počas prenasledovaní v dobe predkonštantínskej. Biskup mučeník Cyprián tiež pred Konštantínom napísal traktát, aby potvrdil základnú a tradičnú pravdu: že ten, kto poruší jednotu, i keby bol mučeníkom, pre čiru skutočnosť, že roztrhol jednotu, nemá pravdu a je odsúdený; sme kresťanmi, zakiaľ sme jednotní. Schizmatik nemá

pravdu, skôr ešte ako poruší jednotu, pretože sa odtrhuje. Načim teda vziať na seba akúkoľvek obeť, než trieštiť jednotu.

Novotári zo XVI. storočia nechceli zničiť nič ani za cenu schizmy.

A bola to nesmierna škoda pre Európu: začala sa od cudzovať sebe samej. Sasovia cítili, že sa odlišujú od Španielov, hoci mali toho istého panovníka; Angličan sa cítil cudzincom v Taliansku, kam prichádzali kedysi jeho králi a skvelý rad umelcov, bádateľov, kňazov, aby navštívili hroby apoštolov, stopy mučeníkov a pamiatky antického i nového umenia, ako do zeme svojej vlastnej viery.

Bolo to storočie, ktoré naočkovalo vznikajúcim národom virus odporu: od vzájomnej neznalosti národy prešli čoskoro k nenávisti. Východná schizma otvorila Nový Rím Turkom; západná vzbúra otvorila starý Rím lancknechtom a uvrhla Európu do tridsaťročnej vojny.

V reformovaných zemiach sa stratilo vedomie onoho veľkého kresťanského princípu, ktorým je katolíctvo — zásadnú univerzálnosť evanjelia — a zlomky viery boli smiešané s oprávnenými alebo neoprávnenými starosťami o národnosť, vradené totiž do funkcie politickej a videné politicky. Boh bol rozdelený v úseky podľa národov a vlád.

Ochromenie viery spôsobené preto, aby bola prispôbena k účelom stále užším, postupovalo s časom, až bola ponenáhle rozriedená v náboženské cítenie bez hutnosti alebo v náboženský filozofizmus, ktorý pripomína hmlistosť synkretistickú a novoplatónskú éru predkonštantínskej. To všetko preto, aby nebolo treba prijať viery v celku — aby bolo uľahčené jej bremeno na ramenách zpoňanštelého človeka.

Focius a Caerularius využili odklonu od Ríma k tomu, aby korunovali pýchou malých východných cisárov, ktorí teologizovali medzi kúpeným prímerím a zbabelým ústupom proti neveriacim ustupujúcim v Turkestane alebo postupujúcim v Perzii.

Na Západe mních a laik zamýšľali omladiť pôvodné kresťanstvo individuálnym a voľným výkladom Biblie a sotva boli vyhlásili túto zásadu, už sa dali ukladať povinné kréda a konfesie a kto ich neprijal, bol uvrhnutý do väzenia alebo povesený. Podstatu reformácie nachodíme v žiadostivosti kniežať, aby sa mohli zmocniť majetkov kléru v rodiačom sa nacionalizme a obnovenom pohanstve: a ako vždy, keď politická moc porušuje právo mravné, začína prziť teológiu, aby našla vyššie ospravedlnenie pre svoje vlastné nízke potreby.

Henrich VIII., nemôžuc sa skloniť pred kresťanskou morálkou, sklonil túto pred svojím polygamickým a lupičským pudom: znásilnivší kresťanstvo zbavil sa šiestich žien a konfiškovoval pres tisíc kláštorov. Alžbeta, aby uspokojila pirátov, vynechala niekoľko odstavcov kréda a išla ďalej. Meštiacke sebestvo videlo v nej preto veľkú panovnícu: dnes, katolícki duchovia ako Belloc alebo po katolíctve bažiaci Eliot nevidia v nej nič iného než priemernú paničku.

Hmotné záujmy vyvolali oné odpadky kresťanstva,

ktorými sú protestantské sekty, ktoré dnes vo svojej najlepšej časti vášnivo túžia po porušenej jednote a znovu zavádzajú kedy si zavrhnuté obrady a vieru, a vo svojej najlogickejšej časti sa rozpadajú na neškodné spoločenské skupinky; zatiaľ čo ich obsah sa rozpadá (cez hrádze vystavané v posledných rokoch z katolíckeho materiálu), vo filozofiu, v ktorej má kresťanstvo nanajvýš úlohu prifarbujúcej prisady.

Že znárodnenie viery, ku ktorému reformácia prispela, bolo výronom pohanstva do čistoty katolíckej viery, možno doložiť nárokmi rímskeho štátu, analogickými so zámerami, kniežat, ktoré daly peniaze i zbrane do služieb odboja, a ktoré v antickom Ríme vyložil svojim spisom Celzus, ktorý preto neodpustil kresťanom ich existenciu, pretože sa odtrhli od národného náboženstva, od vlasteneckého kultu; a nielen preto, ale pretože nemali za sebou oporu národa, aby preukázali oprávnenosť svojej viery. Židia zachovávali aspoň vieru svojej rasy, svojho národa (Rím ponechával podrobeným národom ich vlastných bohov a kultu); ale kresťania, pretože netvorili svoju zvláštnu rasu, boli revolucionári zralí k vyhosteniu z ľudskej spoločnosti. Na dôkaz toho niektorí teológovia aj v našej dobe, pokúsili sa vytvoriť akúsi « Nemeckú » alebo dokonca « americkú teológiu »: vedu o nebi pochádzajúcu zo zeme.

Takýmto spôsobom dopĺňa sa dielo oných reformátorov, ktorí z vojvodov, markrabat, Volíčov Nemecka narobili pápežov, podivných to rozhodčích o vyznaní svojich poddaných, podoprevši toto zotročenie svedomia nadpohanským princípom, že totiž každý musí vyznávať vieru svojho pána — ako otroci.

Bolo tomu tak už v dobe národných kmeňov, prv než Wittekind prijal z bázne krst od Frankov, kedy teutonskí Ahrimani prijímali za boha ich náčelníka. Preto dielčie cirkvi reformačné mali ako hlavný a často jediný spoločný prvok, zbesilú zášť proti Rímu a proti pápežovi: *römisch* a *popish* boli považované za najťažšie urážky, pretože v myslí toho, kto nimi mrštil, znamenaly politickú závislosť na cudzincoch: na Ríme. Zatiaľ čo katolícky Rím nie je cudzinou žiadnemu kresťanovi, ako stred nie je cudzí žiadnemu bodu gule.

Reformácia prepukla v dobe náboženskej ochablosti; zdalo sa, že bola reakciou proti nej; ale nebola. Dnes každý nepredpojatý historik uznáva, že už za života Lutherovho nesplnila reformácia svoje reformátorské úlohy a že nezreformovala nič.

Bola to doba humanistických štúdií, ktoré keď boli prevádzané pozitívnymi duchmi, akými boli bádatelia latinskej rasy, nespôsobilia pozoruhodných zmätkov; ale keď boli prevádzané románsko-grmánskymi duchmi, vyvolala otrav v duši a v mozgu.

Hutten, tento predajný humanista nemecký, bol jedným z palatínov: pomyslíme si akú nápravu mravov mohol hlásať človek tejto morálky.

Kalvín chcel povýšiť Ženevu na Proti-Rím a vytvoril hrôzovládú miesto kráľovstva Božieho.

Luther bol na začiatku ovládaný náboženskými pocitmi až na to, že jeho nepokojná duša považovala svoje pochybnosti o vlastnom púde za oprávnené motívy: nemôžuc zkrotiť svoje telo, uprel, nie sebe, ale každému človekovi schopnosť vyplniť mravný zákon; uprel teda človekovi slobodu, slobodné rozhodovanie: zasiahol kresťanstvo v tom, čo malo v etickom poriadku najpôvodnejšieho proti nekresťanskému svetu: princíp, za ktorý sa bili apologeti II. a III. storočia, a ktorého silou obhájili kresťanskú etiku proti pohanskému stoickému determinizmu. Luther uložil toto obnovené otroctvo vo spise « De servo arbitrio » zároveň s reformátorským princípom, že číra viera ospavodlňuje človeka. Duch dôkladnejšie nasiaknutý náboženským a klasickým rímanstvom, Erasmus, vystúpil proti nemu práve pre tento bod ohrozujúci všeobecnú morálku a samu kultúru.

Luther šiel si pre pomoc k sv. Pavlovi; ale vyložil ho kuso, vytrhnúc z neho vetu: kým sv. Pavol zdôrazňoval ospravedlnenie vierou v polemike so Židmi, ako princíp nového náboženstva, v odpore so Starým zákonom, princípom starého náboženstva: a na tomto odpore vysvetlil rozdiel.

Ale svätý Pavol, ak poprel dielo zrušeného Zákona, nepoprel dielo mohútnejšieho kresťanstva, pretože nepoprel Krista, ktorého kázanie bolo nepretržitou morálnou reformou, totiž poučovaním o povinnostiach lásky, odpustenia, preminutia dlhu, pokoja a iných dobrých skutkoch, z ktorých bude treba prisne Pánovi vyúčtovať. « Viera bezo skutkov je mŕtva », je napísané v liste apoštola Jakuba.

Ale Luther, aby sa nečítaly tieto jasné pravdy, musel vyhlásiť druhý princíp, o ktorý sa opiera reformácia, princíp voľného výkladu Biblie, ktorý v praxi udeľoval právo — každým reformovaným logicky si prisvojené — vykladať si posvätné texty podľa svojho nadania: preto vznikly bezpočetné frakcie protestantské a oblasť najprotichodnejších náuk shrnutá pod slovom protestantstvo.

Luther pochopil zmlútok, ktorému takýmto kanónom prelomil prístup; a chcel to napraviť zakrývajúc otvor, vyhlasujúc prisne krédo a vnucujúc svojim prívržencom stále živý protiklad — na jednej strane krédo, na druhej voľný výklad: dvojhlavý sup v srdci Protestu.

A ten na svojom tele znovu predvádza tragédiu Lutherovu: vyšedši z myšlienok reformy, aby sa ospravedlnil a postavil na odpor okolnej korupcii, bol hneď ovládnutý zdárnym výsledkom svojho odbojného gesta; nie je horšej veci nad ješitnosť niektorých kresťanov, ak ne drása ich vnútro žinená košeľa (koľko máme odpadlíkov aj z najnovejšej doby, pretože ich omámil rečnícky úspech alebo trochu podarená kniha!). Potom sa ocitol v ochrane nemeckých kniežat. Tí žíznil po reforme: ale po reforme, ktorá by odobrala Cirkvi majetok, kláštorom výsady, farárom desiatky; a nájduc tohto tvrdohlavého mnícha, urobili z neho vojenskú zástavu, aby sa

pod ňou vrhli na kláštory a katedrály obohacujúc sa sardanapalovsky. Luther, byvši uchvátený vírom tejto žravosti, bol nútený robiť neustále kompromisy s nimi a so svojím svedomím; z morálnych škrupulov dal sa do pitia, aby sa ohlušil, a mladické reformátorské kázania vystriedal urputnou rečou, ktorá čerpala inšpirácie zo záchodov. — To vystihli už oni bystrí duchovia, akými boli sv. Tomáš Morus a Erasmus Rotterdamský.

Reformácia stala sa tak pre kniežatá politikou a hospodárskou záležitosťou; roľníci, ktorí sa na nej chceli tiež priživiť, boli na popud Lutherov — « pobití, zahrdúsení ako psi »; a polmesiac vkročil do srdca kresťanskej Európy.

Pri pohľade na toto pantagruelské koristenie (jediný veľmajster teutonského rádu, Hohenzoller, prijavši reformáciu zhabal Prusko), tiež susedným kniežaťom prišla chuť: kláštory škandinávské, škótske, britské byly bezuzdne ničené ohňom a mečom ku cti a sláve Božej a mnícha Martina.

Cirkev z oných zemí ustúpila: zostaly tam cirkvičky s odranými chrámovými stenami i duchom, s krédom skomoleným, s kňazstvom skroteným, poníženým k byrokratickej sekcii duchovnej politiky vo službách trónu, nech na ňom sedí ktokoľvek a vyvádza čokoľvek. A v oných zemiach stará politika kresťanskopohanská našla rozuzlenie: nie ovšem rozuzlenie svätcov, ale Nerónovo, ktorý chcel mať pri svojich nohách Jupitera i Rím a vo svojej päsťi telá i duše. Morálny výsledok nebol, alebo lepšie povedané, javil sa len ako reakcia bahodárnym vlivom na katolícku Cirkev: ale v Nemecku — je znovu dokázané — najvášnivejšími prívržencami Lutherovými boli kňazi a mnísi, ktorí u seba mali napravovať mnoho morálnych chýb a viac než iní hryzli úzdu zdržanlivosti.

Len čo bola uvedená v činnosť lavina voľného výkladu ešte za života Lutherovho, budova kre-

Pohľad na Colosseum

čieže rímsky amfiteáter alebo cirkus, v ktorom sa predvádzaly gladiátorské hry a v ktorom počas prenasledovania kresťania boli hádzaní na pospas divej zveri. Jeho velebné rumy sú najcennejšou pamiatkou pohanského i kresťanského Ríma.

stánstva sa zrútila. Kalvín zatienil kresťanskú radosť chladným fatalizmom; Alžbeta, stavši sa pápežkou, založila vieru pirátsku; otrava politikou prenikla do ostatnej Európy; keď boli rozbúrané tvrdrze práva prirodzeného, práv Cirkvi a ducha, dostal štát posilu náuky, zo ktorej urobil všemohúcnosť; všetko sa zvrtilo vo smiešnosť istých amerických siekt a v diaboliskosť istých imanentistických európskych filozófií.

Tak protestanstvo, nech boli úmysly reformátorov akékoľvek, malo ten výsledok, že uvrhlo cirkvi do služieb mocných tohoto sveta; zoslabilo kresťanstvo, do ktorého uviedlo kritiku, ktorá ho uvrhla do blata; zmenilo poňatie bohatstva a práce priostrojujú kapitalizmus; rozdrobilo sa časom náukovo i organizačne: dnes, keď prišiel čas, že mu vo viacerých zemiach chýba pomoc štátu, vo ktorom sa zakorenilo, chveje sa šepotom zúfalstva a snaží sa galvanizovať obnovu jednoty. Ale obnova jednoty je preňho nesmyslom, pretože jeho existenčným dôvodom je rozkol v dôsledku voľného výkladu; a je to odpadlivosť, pretože až do nedávna sa honosilo, že počtom svojich cirkvičiek je antitézou sústreďujúceho a jednotného Ríma. Dochádza v ňom tiež výrazu — a z toho sa musíme tešiť — oživená liturgia a zvyky, ktoré kedysi boli dané do kliatby ako rímske.

Lenže pre svoj prirodzený sklon ku kompromisu, pre rozpor ktorým trpí, nevie — aspoň dosiaľ — usmierniť túto reakciu k logickému záveru; nevie previesť tento návrat až do stanice, odkiaľ prv vyšlo, aby sa zasa ocitlo tam, kde je živá apoštolská tradícia a skrze ňu, Kristova. Stále hľadá stanice na polovičnej ceste v otvorení poli. Chce jednotu: ale nechápe dosiaľ, že musí mať stred; a že po pätnásť storočí ho mala pred Lutherom — ako dosiaľ má, v Ríme.

Nie my — riekol svätý Cyprián hovoriac o reformátoroch III. storočia — nie my sme sa odlúčili od nich, ale oni od nás. — A to je aj dnes v platnosti: ak jednota bola porušená odlúčením protestantov, je nutné pre jej obnovu zrušiť túto odluku návratom — vytúženým, blahoslaveným — protestantom. Rím sa neodtrhol od nich, ale oni od Ríma. A Cirkev z Ríma aj po ich odluke, ako po odluke gnostikov, manichejov, donatistov, monofyzitov, valdenských a iných kacírov, išla ďalej svojou božskou cestou: nezastavila tepot svojho srdca, ani obeh svojej krvi; ďalej žila a vzrastala. Cirkev, totiž Kristus, trpí týmito odlukami ako matka opustená deťmi; ale nezomiera. Rozkolníci nemajú pravdu dnes, keď jej vyčítajú, že sa vyvíjala, ako urobila na pr. definujúc nové dogmy o Nepoškvrnenom počatí, neomylnosti a Nanebovzatí.

Kresťanský Rím neluhal; dnes, keď viera v nadprirodzeno upadá všade mimo katolíctva, Sväté mesto sa dvíha ako viditeľná tvrdrza tradície, kréda a svereného pokladu náuky a svätosti dvoch tisíc rokov: a otvára sa ako útulok pre všetky obete duchovného otrasu.

Nesklamal vo viere; Pius XII. je solidárny s Levom I. a Klementom Rímskym. Mesto ako

stred Cirkvi nestalo sa lénom žiadneho despotu viery; neprepožičalo sa žiadnemu znárodneniu náboženskému; zostáva srdcom, ktoré ženie ušlachtilú krv nesčíselnými artériami po celej zemi.

Rím, kedysi v centre stredozemia, bol tiež stredom hospodárskeho života antického sveta a mohol byť mostom najprv medzi Východom a Západom a potom medzi Severom a Juhom.

Táto funkcia spojovania, slučovania ras alebo kultúr môže byť ešte a stále vykonávaná Rímom, pokiaľ je srdcom kresťanského sveta.

Kongregácia šírenia viery (de Propaganda Fide) je niečo viac než úrad: je to náboženská centrála, do ktorej sa sbiehajú a odkiaľ vychádzajú laná, udržiavajúce nepretržité spojenie medzi národami najvzdialenejšími a ktoré ponenáhle s nemiernym úsilím vytvára prvú duchovnú jednotu.

Ak sa hovorí obyčajne, že proti kresťanskému klasickému osvieteniu Západu stojí pohanský, romantický, temný Orient, znamená to nemnoho viac než frázu bez obsahu, pretože od Malej Ázie po Filipíny, čo je všetko Orient sú uprostred hor a morí najrozdielnejšie mentality, náboženstva, rasy a mravy.

Niektorí spisovatelia, vychádzajúc z Belloca a Massisa, chceli by sosskupiť odolnosť Západu okolo katolíctva, ktoré by malo tvoriť hlavné masív v hrádzi proti obludnému útoku farebných rás: idea slabo katolícka, to jest slabo univerzalistická, ktorá, keby jej bolo bývalo použité v iných dobách voči iným barbarom, nebola by bývala prispela k duchovnému prispôbieniu, ktoré splodilo modernú kultúru. Kresťanstvo rasy dobýva tým, že ich preniká, vyhľadávajúc ich svojimi misionármi v ich ďalekých končinách; nezaviera im, pred nosom svojich historických brán a tým menej sa radí do obranneho postoja. Necháпали by sme apoštolov zamestnaných zatíkaním palestínskych brán proti mysleniu grécko-latinskému.

Ak sa hovorí u nás, že Západ by mal byť spasený Orientom, u nich sa hovorí, že Orient by mal byť spasený Západom. Sme rovnakí: ako by sme chceli povedať, že aj tam dolu povstáva exkluzivistická mentalita, ktorá čerpá nový dialektický zápal zo škôl a príkladov tunajších.

Ludia, ktorí od japonskej evolúcie až po povstanie v Indii stáli v čele ázijských buditeľských hnutí, boli viac menej priamo odchovancami Európy a Ameriky; ale práve tak ako to najlepšie, čo z ich náuk si prisvojili, patrilo kresťanstvu, ktorým je naša kultúra pretkaná, tak isto to najhoršie čerpali z pohanstva, ktorým je rozkládaná.

Indický študent na parníku, ktorý ho viezol zo Spojených štátov do vlasti, dostal od misionára otázku, aká bola jeho najväčšia skúsenosť: « Prišiel som do Ameriky ako kresťan a vraciam sa ako Hindu ».

A táto odpoveď je v úplnej shode s úsudkom, ktorý pred niekoľkými rokmi vyniesol významný protestantský pastor New Yorku, ktorý potom študoval v katolíckom seminári v Ríme: — Amerika je zemou skôr pohanskou než kresťanskou; — čo je tiež úsudkom Chestertonovým

pre Angliu. Je riskantné vyčítať Orientu mentalitu, ktorá mu veľmi často bola exportovaná a reexportovaná zo Západu.

Veľký «kresťan» Su-Yat-Sen, pôvodca čínskej revolúcie, ktorý v r. 1911 bol na prestupe do katolíckej Cirkvi a ktorý vždy zostal podľa mena protestantom odniesol si z politických stykov so západnými mocnosťami návod k myšlienkam, schématicizovaným v jeho povestnej knihe: «Trojaký demizmus».

Gandhi, keď sa so zdarom vyzvedel ideálne motívy nezávislosti európskych národov, dal potom na javo, že je nebezpečne pokúšaný nepriateľskými úmyslami proti misionárom; a len odpor celého náboženského sveta ho prinútil k smierlivejším myšlienkam a k uznaniu svojho dlhu voči Horskéj reči. Jednako jeho neskorší postoj bol postojom ostrážitej obrany voči Západu a jeho mechanickým i ideálnym výrobkom. I medzi negrami sa šíria rasové a nacionálne idey, to jest idey deliace.

Zhrátka: Orient sa v dobrom i zlom okcidentalizuje, medzitým čo orientalizácia Európy je procesom, ktorého buď nie je vidieť, ako je jemný, alebo predstavuje autonómny zásah exotického zovňajšku: mohlo by sa hovoriť o oplátke; bolo by teda lepšie postarať sa o premyslené duchovné prenikanie, než zavádzať karanténu, a starať sa o bezprostrednú výchovu rás, ktoré sú na vzostupe. A to je dielo, ktoré bolo už častokrát vykonané pod menom pokresťančenia.

Kto uvádza v pohyb celý svet ázijský, sú intelektuáli, ktorí sa vzdelávajú vo stále väčšom počte vo svete západnom. V nekatolíckych školách európskych a amerických, do ktorých sa zapisujú, často duch, ovládajúci vyučovanie, zvlášte vyučovanie náboženstva, na ktorého problémoch majú veľký záujem, je sožieravo skeptický a kritický, a jeho pôsobením každá viera v nadprirodzeno sa ponaáhle spaľuje, a na jej ohorkoch sa usadzuje kal praktického pohanstva.

V dennom živote sú zasa neustále utlačovaní rasovým odporom; a ich černošské či žlté srdce sa týmto ponížovaním naplňuje trpkosťou a znechutením: ich sny o sociálnom živote spravovanom evanjeliou láskou miznú ako ranná hmľa nad kamennou skutočnosťou rasových predsudkov, lynčovania negrov, bezuzdného materializmu, triednej nenávisti, prohibicionistickej lícemernosti, politickej korupcie, protivystahovaleckého zákonodárstva, uzákonených sociálnych nerovností a nado všetko infekčných nemocí; z obojeho prinášajú si domov zárodoky, západnícky premýšľajúc o povstaní a imperializme.

V týchto školách stáva sa väčšina nacionalistami. Niektorí sa stávajú komunistami. Sporadické prenasledovanie kresťanov v Číne často bolo inšpirované moskovskými agentami alebo odchovancami sovietskych škôl.

Dr. Sun 5. septembra 1912 mohol na schôdzke

Pomáhajte nám budovať «Rím»!

v Pekingu vyhlásiť: «Ak je Čínska republika hotovou vecou, nie je to zásluhou mojou, ale cirkvi»; a po dvoch rokoch pripustil: «Ak chceme odhaliť príčinu obnovy čínskej vlasti, nájdeme ju v európsko-americkej kultúre, ktorá do celého sveta zasiala nové teórie a nové zvyky». — Dôkaz, že Orient viacej importuje než exportuje. Náprava abnormálnych poňatí vlastných ázijskej mentalite môže byť teda prevedená len kresťanstvom, ale kresťanstvom katolíckym, ktoré zostalo nedotknuté skepticizmom a kriticismom. A tu pôjde ovšem o obranu, nie však Západu, ale kresťanskej kultúry pred pohanstvom či už čínskym alebo európskym, alebo hindustanským, alebo americkým.

Mnoho teologických fakult európskych a amerických svojím modernizmom, ktorý je tendenciou nahradiť Boha vlastným Ja, nielen že neopravuje, ale posilňuje hegelovskou dialektikou tie náboženské idey, ktorými, ako vraví Rolland vo svojej knihe o prorokoch novej Indie, sú posadlí myslitelia a básnici oných krajov. Skutočným modernizmom je tiež ten ich modernizmus, majúci v základe relativitu kréd.

«Všetky cesty sú dobré» — prehlasujú — «i tie špatné»; alebo ako je napísané v Živote Sri Ramakrishna «životným bodom je tvoja planúca túžba po pravde, nech je to ktorákoľvek cesta, po ktorej ideš... Vieme, že žiadna cesta nie je dokonalá; a každý verí, že jeho pohľad mieri správne, avšak vo skutočnosti nikto nepozná presného času». — Anarchický relativizmus, relativizmus, ktorý veru nie je iba v Indii, ale ktorého podzemné chodby sa nachodia skôr na Západe než v Birme. Dokonca i yoga — mvšlienky o náboženskej realizácii — staly sa v Amerike článkami šarlatánstva reexportovanými vo stave zhŕbného porušenom pre domorodú dušu.

Obrana hneď by tu bola, keby sa Orient po kresťančil: len v tom prípade by sa značne zmenšil nízrak zániku Západu prebleskujúci strašidelnými tónami v proroctve Spenglerovom, pretože by išlo, nie už o kruté stretnutie dvoch rás, jednej v zániku a druhej na vzostupe; ale o postupné prispôsobovanie a spoluprácu, predĺženie života a nie ochromenie. Kresťanstvo neuzavierajú sa v hraniciach Západu bude môcť iste pokrstiť tiež indickú i čínsku múdrosť ako kedysi pokrstil gréckolatiniskú, prisvojivši si ju: očistiť ju týmto aktom uročí z výbušnej látky, akou dnes je, alebo sa zdá, tmel.

«Východ je Východ a Západ je Západ, tí dvaja sa nebudú môcť nikdy spojiť», napísal Kipling. V smysle imperialistickom, iste nie. Ale duchovne, áno. Kresťanstvo urobilo viac než jeden šev medzi Východom a Západom pred sťahovaním barbarov — orientálcov stredoveku — a po ňom.

Kde nemôže kultúra, ktorá dnes lapá po vzduchu pri nohách pozemských mýtov, priložiť spojovacie púto, tam ho môže priložiť nevyčerpateľná sila Absolútna. A najpevnejšou tvrdzou absolútna zostáva Rím, odkiaľ sa už dávno naskutku pradiť ponaáhle cez nesmierne prekážky tkanivo duchovnej jednoty.

Igino Giordani.

FRANTIŠEK Z ASSISI

Rozpráva: A. COLOMBO

Rytier Pánov

Misie sa zatiaľ šírily. Všetci bratia sa schádzali dvakrát do roka: na Svätodušné sviatky a na sv. Michala. Prichádzali, aby sa posilnili v spoločnosti Františkovej a vzájomne rozjímali, ako najlepšie zachovávať regulu. Potom spoločným usnesením ustanovovali, do ktorých krajov sa majú jednotliví bratia odobrať. Radovali sa v Pánovi a shromažďovali sa k spoločnej hostine.

František v kázaní im odporúčal najmä rozjímanie a modlitbu, pretože na cestách svetom človek sa ľahko rozptýluje.

« Nehovorte medzi sebou zbytočných a neužitčných slov. Hoci ste na ceste, váš spôsob reči nech je práve tak pokorný, ako keby ste boli vo svojej pústovni alebo cele. Lebo máme so sebou vždy svoj príbytok, nech ideme kamkoľvek. Brat telo je celou a duša pústovníkom, ktorý za vás neustále prosí Pána Boha ».

Doporučoval dobre činiť všetkým: « Stretnete ľudí, ktorí podľa vášho prvého úsudku sú v moci diablovej a predsa raz sa z nich stanú učeníci Kristovi. Postupujte tak, aby ktokoľvek o vás počuje, musel chváliť Boha na nebesiach. Keď kázate mier, tým skôr musíte ho mať vo svojich srdciach. Nikto nech nie je vami podnietený k hnevu alebo pohoršeniu, ale vašou pokorou a chovaním privedený k pokoju a svornosti ».

So srdcom preplneným otcovskou nehou žehnal všetkým. Chodili svetom po dvoch ako pútnici a cudzinci. František nezamýšľal obmedziť svoju činnosť len na Taliansko.

Bola doba krížových vojen. Ján Briennský mal vytiahnuť proti Damiette v čele veľkého kresťanského vojska. Tiež František sa chystal s nimi na cestu. Hlásajúc evanjelium, podmaňoval by si srdcia. Isteže aj Turci a Saraceni by sa obrátili, keby poznali radosti pravého života.

Bolo to na podzim roku 1212. Svätý rytier vstúpiac na koráb, snil už o veľkých víťazstvách viery. Ale búrka vrhla loď na dalmatské pobrežie. Pretože tam nebola iná loď, ktorá by plula na Východ, rozhodol sa František k návratu do Talianska. Coskoro našiel miesto na lodi, plujúcej do Ankony.

Sotva vystúpil z lode, ihneď sa dal kázať, podrobujúc sa vôli Pánovej a mal úspech tak prenikavý ako nikdy pred tým.

Raz ráno František so svojim druhom došiel k zámku Montefeltro. Prápory vlajúce s veže a zvuk trúb hlásaly veľkú slávu. Na zdvíhacom moste stretávali pážatá a štítonoscov, ktorí boli veľmi zaneprázdnení. Na koňoch vyšnúrovaných skvelými čabrakami, prichádzali rytieri. Dámy a slečny boli vynášané po príkrej ceste na nosidlách. Pod hradom pripravoval sa skvostný turnaj, na ktorý bola pozvaná šľachta z celého okolia.

František pohoršený takým prepychom, zahľadel sa na chvíľu a potom usmievajúc sa, opýtal sa druhá: « Co na to povieš? Nemali by sme sa aj my podívať na slávnosť? Kto vie, či sa nám nepodari získať nejakého dobrého rytiera pre vec Pánovu ».

Vošli do hradu. Mladý štítonosец mal byť pasonovaný na rytiera. Po omši, na ktorej mladý rytier urobil prisahu, dal sa František kázať. Ku kázni si vzal za podklad dvojveršie:

« Pre veľkú radosť, čo mňa očakáva,
každé utrpenie rozkošou sa stáva ».

« Rytier, ktorý chce získať srdce krásnej dámy, musí byť pripravený podstúpiť najťažšie skúšky. Musí sa vydať v šanc všetkým nebezpečenstvám. Myšlienka na jeho dámu osladzuje mu každé utrpenie. Keď sa šťastne navráti po vykonaní daných mu úloh, nájde pri jej nohách vytúženú odmenu... »

Sú však iné vznešené činy, iné zápasv ešte ďaleko ušľachtilejšie, ktoré majú mužovia podniknúť a previesť, aby ukázali svoju vôľu večnej a najväčšej kráske, vôli Božej. Stvoriteľ ďaleko krásnejší všetkých stvorení je jedine hoden všetkých našich obetí. On je všetkým a môže nám poskytnúť oveľa väčšiu odmenu, než ktorýkoľvek tvor. Lebo ako cenu víťazom zápasov životných dáva sám seba, nepomínajúce a nesmrteľné šťastie ».

Reč Františkova nenechala ľahostajným nikoho z prítomných. Rytier menom Orlando z rodu Cattani, vojvodu z Chiusi v Casentinu*, pristúpil k Františkovi a zaviedol ho stranou. « Otče », vravel mu, « chcel by som si s vami pohovoriť o spásе svojej duše ». « Veľmi rád som vám k službám », odvetil František. « Zatiaľ však choďte s priateľmi na hostinu a slávnosť, kam ste pozvaný. Potom si pohovoríme, ako dlho sa vám bude páčiť ».

Po turnaji vyhľadal mladý knieža znova Františka a dlho sa s ním bavil. Ku koncu rozhovoru mu riekol: « Mám v Toskánsku majetkom osamotenú horu, zvanú Alverna. Vyzýva priamo k rozjímaniu. Ak chcete dám Vám ju a vašim bratom pre spásu svojej duše ». František rozradostnený ponukou poďakoval sa mu a riekol: « Pán knieža, až sa vrátite na svoj hrad, pošlem » vám dvoch bratov. Ukážte im horu, o ktorej ste hovorili. Ak ju uznajú za príhodnú k rozjímaniu a modlitbe, veľmi rád prijmem váš dar ».

František zamýšľal poslať tam bratov, pretože sám nemohol. Keď sa mu nepodarilo dostať sa do Svätej zeme, premýšľal teraz, ako pôjde hlásať evanjelium mohamedánom v inej zemi, v Maroku. I vyplul plný nadšenia. Onemohol však vo Španielsku a bol znova nútený vrátiť sa, bez toho žeby dosiahol cieľa.

Preložil: Eugen Vesnín.

V RÍŠI INKOV DNES

DOJMY Z CESTY PO PERU

Archeologické múzeum v Chiclinu

Jedna časť výletníkov ide do múzea, ktorého dvere pripomínajú naše pajty.

Múzeum má rozmery 20×15 m. a je rozdelené na niekoľko oddelení. V jednom z nich sú napríklad primitívne, starodávne, zbrane, vykopané z hrobov.

Inde sú zas len výšivky, indiánske látky, bohato vyzdobené a obdivuhodne farbisté. Chceť-nechceť musím doznať zvláštnu vec. Našiel som nepopierateľnú paralelu medzi týmto ľudovým umením a našimi slováckymi a vôbec ľudovými výšivkami.

V ďalšom oddelení je množstvo vykopaných váz, hrncov, popolníc, krčahov, čutor, mis, tanierov, sošiek a lievikov.

S intenzitou túhy porovnávať rastú paralelné podobnosti. Veď ako a čím sa prejavovalo ľudové umenie u nás, ak nie formáciou hliny a maľbami, uskutočňovanými na hlinených nádobách všetkých druhov?

To, čo som našiel v « Kreutzskom múzeu » aj formou sa nezvyčajne nápadne ponášalo na druh ľudovej tvorby, ktorú som spoznal v Uh. Hradišti.

Azda všetky národy na svete, keď boli umelecky inšpirované v prvom štádiu tvorenia spracovali hlinu, ktorá nekládla taký odpor, ako na pr. kameň. Tá podobnosť je až znepokojujúca! Všade inde tvorba, ktorú som mal možnosť poznať, zaváňala cudzotou, novotou, nezvyklosťou, ktorá sa napokon vyžaduje od každého pravého umenia. V tomto múzeu som mal prvý raz dojem čohosi blízkeho, známeho, rodovo spriazneného.

Sprievodca nás rozdelil. Ženy musely zostať mimo tohto oddelenia, ktoré je určené výlučne pre mužov, pre dospelých ľudí.

Hneď vysvitlo, že prečo. To oddelenie obsahovalo hlinené výtvarníctvo, venované sexuálnym podnetom, ktoré sa podobalo niektorým moderným výstavám. Boly to výplody pomýlenej fantázie starých autorov, ktoré nedosahovali žiadúcej výšky, ako celá lacná literatúra, ktorá sa potajomky kolportuje medzi zelenáčmi a má poslanie podkopať zdravé, mravné názory.

Potom sme všetci prešli do oddelenia spon; tepaných a kovovaných predmetov, ktoré sa kedysi používaly. Pre nich ťažko

Doprava vody a tekutých produktov
v suchých krajinách na okolí Arequipa (Peru).

Katolícky obzor

XXXV. konvencia Sdruženia slovenských katolíkov v Amerike. V dňoch 7.-8. októbra t. r. konala sa v meste Wilkes-Barre, Pa, XXXV. konvencia Sdruženia slovenských katolíkov v Amerike. Rokovalo sa na nej za účasti početných delegátov o najdôležitejších otázkach, týkajúcich sa slovenského katolíckeho života v Spojených štátoch a v ostatnej cudzine. Bol tiež zvolený nový výbor, na čele ktorého znovu stojí známy slovenský básnik a spisovateľ Msgr. Miloš K. Mlynarovič. Počas konvencie bol položený veniec na hrob vdp. Jozefa Furdeka, ktorý pred 40 rokmi práve vo Wilkes-Barre, Pa, založil Sdruženie slovenských katolíkov v Amerike.

Jubileá dvoch slovenských kňazov v Argentíne. Vojenský kňaz, bývalý podplukovník duchovnej služby, vdp. Anton Lednický, žijúci ako emigrant v Buenos Aires, sa dožil svojej požehnanej päťdesiatky. Vdp. A. Lednický je neobyčajne činný pastoračne i sociálne medzi emigrantami. Teší sa medzi krajanmi veľkej popularite. Vdp. A. Lednický pracuje nezištne za Boha i za národ. V Argentíne ľahko mohol dostať aj faru alebo primerané miesto v duchovnej vojenskej službe, ale dal prednosť skromnému miestu a nehateným možnostiam sociálnej práce. Vdp. Lednický pracuje za spojenie starej a novej emigrácie. — Vdp. P. Dominik Valko, františkan, ktorý koná misijnú činnosť, oslávil zasa 25. výročie svojej vysviacky za kňaza. Jeho vzácné jubileum oslávila primeraným spôsobom celá slovenská kolónia v Buenos Aires.

Tragická smrť slovenského misionára vo Svätej zemi. Vo štvrtok dňa 9. októbra t. r. zahynul pri motocyklovej nehode vo Svätej zemi mladý slovenský saleziánsky misionár vdp. Jozef Dobrovodský, rodák z Bielyho Kostola pri Trnave. Nebohy bol za kňaza vysvätený iba pred 10 rokmi a vo Svätej zemi účinkoval od skončenia druhej

svetovej vojny. V Nazarete práve dokončoval «Ustav Ježiša Mladíka», keď celkom nečakane oddal Stvoriteľovi svoju šlachetnú misionársku dušu. Podrobnejšiu zprávu o živote i strhujúcich okolnostiach smrti vdp. Dobrovodského, ktorý už dneska nepochybne požíva v nebi odmenu svojej misionárskej veľkodušnosti, prinesieme nabudúce.

Dr. Ján A. Baťa miestodržiteľom Rytierskeho rádu Najsv. Spasiteľa v Brazílii. Ako sme už oznámili súčasne s vedúcim redaktorom «Ríma» Dr. Ignácom Zelenkom boli vyznamenaní t. r. Rytierskym rádom Najsv. Spasiteľa aj jeho dvaja priatelia Dr. Ján A. Baťa zo Sao Paulo v Brazílii a Dr. Štefan Faleš z Ríma. Teraz sa dozvedáme, že Dr. J. A. Baťovi bola udelená za jeho neúprosný boj proti komunizmu a za veľkorysý plán na hromadnú, novým spôsobom organizovanú, emigráciu z Európy do zámorských neobývaných zemí hodnosť prvej triedy t. j. hodnosť rytiera veľkriža a že veľmajster rádu J. E. princ Vincent Abbate de Castello Orléans vymenoval ho za rádového miestodržiteľa v Brazílii. Investitúra Dr. J. Baťu bude prevedená začiatkom budúceho roku pravdepodobne v Ríme v rámci slávnostných obrádov, na ktorých sa zúčastnia talianski i zahraniční cirkevní, civilní a vojenski

ODMENA

Každý, kto získa «Rímu» jedného nového predplatiteľa, dostane za odmenu jednu z týchto pekných slovenských knížiek:

- Svätý rok 1950
- Vatikán, Sídlo Námetníka Kristovho
- Sv. František z Assisi
- Pápež, Cirkev a Rím.
- Svätá Stolica.

Knižku si môže každý sám vybrať.

určiť dobovú hranicu, ale predsa len umožňujú predstavu vývoja. Skoro celá miestnosť bola zaplavená šperkami mužov, žien a detí, ktoré sa našli v hrobách popredných zámožných ľudí,

Boly medenné, mosadzné, železné, strieborné a zlaté. Boly to náramky okrášlené drahokamami, ručne tepané a zdokonalené; čelenky, korunky, náhrdelníky, sponky na pásy kožené a na plášte; pošvy na nože a iné ozdobné nástroje.

Boly tam aj kamenné náramky a iné z polodrahokamov vysekané alebo vybrúsené predmety. Medené hrebienky do vlasov, a ihlice, ba aj zaujímavý hrebienok, ktorého zuby boly z nejakého trnia a drždlo zlaté.

V oddelení výšiviek nám ukázali strieborné a zlaté nite, vtkané do látok, vykopaných z hrobov a mušelinové závoje, ktorô sa už ťažko držaly pokope, ale prezradzovaly rozsah umenia, ktoré bolo vtedy známe.

Posledné oddelenie uprostred miestnosti prechovávalo múmiu a sopár skrčencov. Múmia pochádzala z Peru a mala byť mumifikovaná tou istou metódou, ako múmie egyptských hrobov. A skrčenci pochovaní práve tak, ako skrčenci na Velehrade a hocikde inde v Európe.

Sprievodca nám rozprával o tej múmii, ktorá podľa zakorenenej domnienky mala byť dcéra kráľa Mužíkov, ako sa tí ľudia menovali (Mochic, Musik), že zomrela práve pri nešťastnom porode dieťaťa, ktorého telíčko bolo zabalzamované a mumifikované zároveň s ňou.

— Múmia pri náleze mala na sebe množstvo obalov — rozprával sprievodca. — Tento kus, je z tej látky, ráčte si ho dokonale pozrieť, jeho kvalitu, zafarbenie a ornamentálnosť. Nezabúdajte, že táto múmia ležala 2.000 rokov v zemi a farba látky nič nestratila zo svojej pôvodnej sviežosti.

Každý bol zvedavý na ňu, ale najmä výletnice — dámy si ju preštudovaly. Reč sprievodcu začíná byť senzáčná.

— Múmia mala na hlave túto čiapku, ktorá bola upletená z ľudských vlasov. Nosila pri sebe aj taštičku, ktorá bola tiež z ľudských vlasov.

Nechcem popierať autentičnosť podobných tvrdení, ale tá dvojitosť mi je podozrivá. Pre údiv by stačila jedna vec. Potom nám ukázal iné pamätne predmety.

— Starí Indiáni poznali umenie tkať látky, na ktoré maľovali ornamenty takými farbami, ktoré nezišly. Hľa, tu máte dôkaz! — a predložil nám iné kusy látok. V hrobách našli — ako je to skoro všade — nádoby na jedenie a pitie. V jednom prípade — poučoval nás sebaavedomý sprievodca — našli zrnká kukurice. Boly menšie, ako sú čerstvé, lebo za tie stáročia zoschly.

— A vy myslíte, pane, že oni pestovali kukuricu? — žartovne nadhodil jeden z amerických žurnalistov, robiac si poznámky.

— Oviedo, odvolávajúci sa na Bartolomea Ruiza, ktorý sa zúčastnil výzkumnej expedície r. 1526 píše v «Archívoch španielskych», že našli polia kukurice, sadenej vo veľkom, ktorá mala výšku kopije kráľovského jazdca. A na druhom mieste zas sa možno dozvedieť, že keď prišli na pobrežie, na ktorom bolo možno niečo pestovať len zvlažovaním, našli pestovanie kukurice, z ktorej piekli koláče, chlieb a vyrábali nápoj, chutnajúci ako pivo. Táto myšlienka pochádza od Estérea z jeho spisu «Noticias», ktorý je približne z tej istej doby. — Týmito poznámkami sa cíti byť usmievajúcí sa sprievodca vysoko povýšený nad nami.

Napokon, osvedčená praktika prešla do dnešného života. Ale vráťme sa ešte k tej múmii. Našli tam aj kusy yucy, vlastne mandioky. Tú často užívali miesto chleba. Keď sa zomlela, predávala sa ako «tapioca»*.

— Zdá sa, že tí starí Peruánci mali vždy čo jesť, keď zo

svojich zásob dávali aj mŕtvým do hrobu! — pokúsil sa znevážiť poslednú výpoveď « ciceróna » ktorísi z prítomných.

— A veru aj mali. V hrobách sa našli aj búrské oriešky, bôb a fazuľa, z ktorej mleli múku. Ukazoval na fľaštičku, v ktorej bol akýsi prach.

— Našli tam aj zbytky rýb, kostry a siete na chytanie rýb, takej kvality, že podobné by ste ťažko našli v modernom obchode so športovými potrebami. —

Túto výpoveď som považoval za podozrivú.

— Ale najzaujímavejší moment, pokiaľ ide o tú múmiu — rozohňoval sa náš interpret — ľudí dnešnej doby, ktorí si zakladajú na výkonoch hygiény, na pokroku zdravotvedy, na úspechoch lekárstva, priamo zaráža. Máte zaiste vysokú mienku o chirurgii?

— Pravdaže — odpovedal známy chirurg z « Los Angeles », ktorý bol medzi nami a pochopiteľne, že sústredil na seba celú pozornosť publika.

— Dámy a páni! Zaujme vás, že táto múmia má lebku trepanovanú, ako viete, otvorenú lebečnú kosť a odkrytý mozog. Chirurgovia onej doby, t. j. pred viac ako dve tisíc rokmi lebečnú kosť, po chirurgickom zákroku, vedeli dať nazpäť, na jej miesto, upevniť ju zlatými kramlíčkami. A operovaná osoba žila po tom ešte roky, ako vidieť z toho, že kosti, po lekárskom zákroku sú do seba vrasené.

Chirurg sa pretlačil do popredia a sústredene prezeral ranu, pokrytú pokožkou, ktorá sa časom stala pergamenom. Na jednom mieste pod ňou bolo vidieť, že pokožka sa sbieha v lesku zlatého klinčeka.

— Táto operácia ešte aj dnes sa považuje za komplikovanú a neobvyčajne nebezpečnú. Ale múmie, vykopané v Peru ukazujú, že ona bývala v tej dobe veľmi častá.

— Počul som a čítal o nej — priznával sa verejne chirurg — ale na vlastné oči podobný prípad vidím iba prvý raz.

— Koľko takýchto múmií sa vykopalo? — vyzvedal sa novinár z Nebrasky.

— Bolo ich okolo tri sto. V Lime archeologickí odborníci vám to povedia presnejšie.

Aké je to všetko čudné! Slovácke hrnčiarstvo a výšivky, egyptské múmie a azda arabské lekárske umenie! Tu, v zemi, čo bola vždy oddelená od Európy, Egypta a Arábie päť až osem tisíc km. vzdialenosťou mora. Atlantickým oceánom.

Ale bola ozaj vždy oddelená? A či je to, čo nám rozpráva Sv. Písmo o potope sveta len pohádkou o potopenej Atlantide?

Život v Madeire, v Kanárskych ostrovoch má rovnakú vekovú súvislosť, prípadne azda ešte väčšiu tradíciu.

Kraj okolo Chiclinu, Trujilo a vôbec na pobreží vyzeral v tých časoch celkom ináč. Za času Mužíkov, z ktorého táto múmia pochádzala, bolo celé pobrežie jedinou, krásne vzdelenou záhradou. Bola to ostatná krajina, nezávislá na národoch. žijúcich hore na vysokých kopcoch.

Vybudovali obrovské kanále zavodňovacie, ktoré premieňali tento kraj v úrodné polia.

Bojujú s Inkami len potom boli porazení a podmanení, keď im zničili kanále. V dejinnej literatúre sa možno dočítať, že národnú katastrofu sprevádzala aj prírodná, zemetrasenie, ktoré dokonalo skazu, započatú nepriateľstvom Inkov. Po týchto dvoch pohromách kraj zmenil sa v púšť, a len vybudovanie vodných priehrad a hospodárenie vodou bude môcť premeniť túto púšť v plodnú a úrodnú zem.

— Je to strašné niečo — vzdychol hlasne Studney, stojaci za mnou. Tieto faktá, dodal, potvrdzujú vaše názory, že púšte nemusia byť púšťami a prekvitajúce kraje ľudská hlúposť obratom ruky môže pozmeniť v púšť.

— Celý kraj — pokračoval sprievodca — nepozná dažďov. Zavodňovanie dávalo podnet stavať domy a obrábať zem. Tak je to až po dnes. Život sa vedel udržať iba v tých miestach,

hodnostári. Dr. J. A. Baťovi, ktorý je priateľom a spolupracovníkom « Ríma » k vysokému vyznamenaniu srdečne blažujeme.

Úspech slovenského misionára v Afrike. Mladý slovenský verbišta Fr. Rudolf Krajčík, ktorý účinkuje ako misionár na Zlatom pobreží, dosiahol naozaj pekného úspechu, keď z milodarov svojich misijných priateľov vedel za krátky čas postaviť útulný kostolík pre svojich veriacich. Posviacka sa konala v rámci krásnej slávnosti, na ktorej okrem biskupa zúčastnili sa aj viacerí misionári a tri misijné sestry z iných dištriktov. Tesne pred posviackou bol slávnostný krst katechumenov, ktorí sa náš horlivo pripravovali a vykonal si aj trojdňové exercície. Traja z prítomných misionárov previedli ceremónie. Po posviacke nasledovala veľká sv. omša za prítomnosti pána biskupa. Školské deti spievaly latinskú omšu ktorú mali znamenite nacvičenú takže vzbudilo obdiv samého pána biskupa. Popoludní prijal p. biskup na audienciu popredných členov náčelníkovej družiny, starších obce a vedúcich kresťanov. Priniesli mu dar: ovcu, kassava, zemské ošieškv a pod. Sestry medzitým malv starost s nemocnými. Ošetrov 130 osôb. Malo to neobvyčajný výsledok. Prišla demutácia, aby sestry pravidelne začali navštevovať stanicu. Pán biskup i sestra predstavenná dali k tomu súhlas, takže odteraz budú v misií Rev. Krajčíka pracovať aj misijné sestry.

Rev. Rudolf Krajčík SVD slovenský misionár na Zlatom pobreží v Afrike so skupinou novokrstencov pred novým kostolom.

K PANNE MÁRII

Je tvor na tej zemi taký
čo ľúbi Ta viac než ja?
Dnes ráno som počul vtáky
spievaly Ti, Mať moja!

Daj by zavše myseľ moja
k Tvojmu trónu vzniesla sa
načerpala tam pokoja
čo dať môžu nebesá

Ty si sladkosť, predmet šťastia
pre Teba žiť, umrieť chcem
radosť je to v srdci mať Ta
že som hriešnik, viem to, viem

Ty si prameň lásky čistej
Mária, matka presvätá
nedaj zblúdiť mi v tme hmlistej
som úbohý tvor sveta!

Ty si svetlo vo tme dnešnej
Ty sa samá dobrota
Ty si spása duše hriešnej
keď zla nocou sa motá

K tebe sa ja preúbohý
utiekam dnes, presladká
dovoľže mi Tvojej nohy
bozkať šľapaj, ó, Matka!

Mayfield, Australia, 1952.

F. P. Košťák.

Oltár Matky Božej

v Maria Plain pri Salzburgu,
pred ktorým bola vlni posvä-
tená zástava slovenských ute-
čencov.

ktorými preteká voľajaký horský prameň. Chielin je jedným z týchto miest. Je povestný svojou úrodou, ktorá sa vyrovná najúrodnejšej pôde kontinentu.

— Bol som toho náhľadu, že Inkovia boli nositeľmi kultúry v tejto krajine — zamiešal sa niekto do rozhovoru.

— Kultúra, ktorú ste videli prekvitala viac, než pred dve tisíc rokmi. Netrúfam si hádzať čísllice do vzduchu, ale jej vek sa odhaduje asi na 3-4 tisíc rokov. Vedecké bádanie pripúšťa vyše dvetisícročné dátum.

Ale Inkovia začali byť známi dosť neskoro.

Ukázal nám ešte voľajaké hudobné nástroje: flétny, okariny, aké sa predávaly ešte kedysi v mojom detstve v Uh. Hradišti po šesťaku a bývaly aj hlinené. Flétny boli zväčša z kostí veľkých vtákov, azda orlov, prípadne pelikánov. Aj veľrvbie kosti boli užívané jednak pre stavbu domov, a tiež pre poriská nástrojov, sekier a kladív.

Z múzea sme vvhádzali akýsi ťažší. privalení farchou myšlienky. Bola to pochmúrná návšteva staroveku, ktorú nemožno považovať za premrhaný čas. Poskytovala rozsiahly materiál myšlienkový, ktorý sa predlžoval v meditáciach a v naliehavéj rekapitulácii vypožnaného.

Boly tam aj zvláštne nádoby na vodu. Maly byť zhotovené z hliny, o ktorej Indiáni tvrdia, že vodu očisťovala od chorobných bacilov.

— Videli ste ich? — spvtuje sa n. chirurg. — V týchto krajinách udržovali chladnú vodu a ničily chorobné zárodky. Tí Indiáni boli naskutku vynaliezaví — hovoril lekár v hlasnom údive. — To som nevedel — priznal som sa mu.

— Tieto nádoby stály v každom dome v kúte a vraj len z nich sa brala pitná voda.

Múdre zariadenie to bolo, ale malo naskutku efektívnu silu, aká sa mu pripisuje? Na moju otázku, lekár odpovedal, že človek sa stále učí a podľa jeho vedomosti tento spôsob konzervovať vodu sa dodnes užíva v niektorých zemiach.

Zdá sa chvíľami, že ľudia, čo bývali za oceánom, v niektorých otázkach praktického života boli chvtrejší než Europania.

— Ja si viem živo predstaviť ich stavy, ktoré dokonale tkaly tie nádherné látky. Všimli ste si azda, že väčšina ornamentov a malieb v hline zvyrazňuje históriu ich náboženského života a na počiatku vyššej činnosti stála náboženská viera?

Hej. Zamyslel som sa hlboko nad týmto faktom, ktorý moderná «pokrokovosť» ľahostajne prechádza, ale mi neunikla ani iná nápadnosť, t. j. súvis s obyvateľmi vysokánských hôr, kam sa ešte aj dnes možno dostať nesmierne ťažko.

— Ako ste prišli na myšlienku spojenia s horami?

V hrobkách bol vlnený tovar. Hlásateľ uvádzal, že je to vlna z lám. Na pobreží neboly a nie sú lámy. Ony žijú iba vo vo výške hôr.

— Máte pravdu. To je celkom logické a jasné. A potom, pedsa ste videli príkladne vyčistenú kožu srnčiu. Senci nie sú ani dolu na pobreží, ani v náhorných rovinách, ale d'aleko za nimi, až tam v džunglách. Kože, ktoré boly v hrobách musely byť odkiaľsi donesené.

— Váš predpoklad je vecný — uznával lekár.

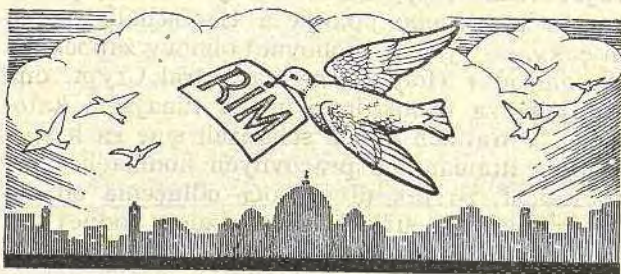
— Mohol by som uviesť ešte aj iný dôkaz pre svoj náhľad, z farieb. Len v džunglách nájdete možnosti pre farбивosť, ktorú nemajú hory, a ešte menej pobrežné púšte. Tie farby pochádzajú z džunglí, vyskytujucich sa za Andskými Cordilerami.

— Aj v tomto bode vám musím súhlasne prikývnuť — povedal lekár. — Spomenuté súvislosti ma úprimne prekvapujú. Neľutujem ani trochu, že sme sa vybrali na takúto túru. Čo štúdia hodných vecí je na svete, o ktorých my obyčajne nič nevieme.

Ján A. Bafa.

* Tapioca je jemná múka, ktorá vzniká mletím koreňov z rastliny (yuca) a rozvarená v teplej vode dáva neobyčajne výživnú polievku. Mandioca je strom, ktorý rastie v teplých krajocho amerických.

ČO NÁM PÍŠU?

« Rím » sa mu páči.

Jersey City, N. J., USA — « Rím » sa mi na skutku páči. Posledné číslo ma priamo prekvapilo. Titulný obraz « Slovenská Madona » od E. Massányiho bol naozaj dobre voľený. Veľmi dobrá a dojemná je tiež fotka « Na Kremnickej Kalvárii ». Rubrika « Slovenský obzor » je dobre vedená. Informuje široký okruh čitateľov o udalostiach kultúrneho rázu, o ktorých tunajšie noviny píšu málo alebo vôbec nepíšu. Milo sa ma dotkla Hlinkova fotografia. Asi týždeň pred smrťou mi totiž Hlinka napísal: « Daj Boh, aby šťastie a Božie požehnanie sprevádzalo Vašu prácu! ». Veľmi sa mi páčila aj fotka Dr. Zelenku a Dr. Baťu. Som presvedčený, že Baťova myšlienka sa víťazne presadí. Čo sa týka článkov, tie stoja všetky na vysokej úrovni. Myslím, že čitateľom roztrúseným po celom svete sa obzvlášť páčia tie rôzne príspevky odberateľov, ktoré « Rímu » dávajú toľko farby a dokazujú, ako je tento časopis už rozšírený. — **Dr. Fr. Široký.**

Prví slovenskí Pátri v Sev. Rodézii.

Chingombe, Sev. Rodézia, Afrika — Ktože by sa netešil príchodu našich drahých Otcov? My slovenskí bratia pracovali sme doteraz s poľskými, francúzskymi, anglickými, belgickými a írskymi misionármi v Sev. Rodézii. Cítili sme sa vždy sirotami, bez domova a rodnej reči, opustení dakedy aj od tých najbližších. Človek sa nemohol niekedy ani spokojne vyspovedať. Ved' Slovák potrebuje tiež slovenské duchovné vedenie v týchto pralesoch rodézskych, lebo ináč by sa z neho mohol ľahko stať, tvrdý, bezcitný, melancholický Afričan. Konečne po dlhých, ťažkých rokoch, Pán vinice vyslyšal naše modlitby a poslal nám troch našich slovenských Pátrov Jezuitov. Behom tohto roku prišli k nám totiž do Sev. Rodézie P. Hancko, P. Hirjak a P. Švec. - P. Hancko, rodák z Likavky pri Ružomberku, je iste mnohým známy. V ťažkých vojnových rokoch bol v Piešťanoch magistrom chlapcov. Tam mu ruské auto zlámalo nohu na námestí. Po vyliečení odišiel do Anglicka, kde študoval teológiu v Heythropskom kolégiu Otcov Jezuitov. Tam aj mňa učil angličtinu. Po skončení teologie navštevoval univerzitu v Londýne a pripravoval sa na ťažký misionársky život. Po absolvovaní univerzity prišiel

sem do Afriky, do Sev. Rodézie. Tunajší predstavení, vidiac jeho nadanie a rehoľného ducha, poverili ho zodpovednou úlohou založiť v misii seminár. P. Hancko túto úlohu úspešne splnil a dneská je už superiorom Malého seminára v misii Pima pri Broken Hillu. - P. Hirjak je americký Slovák. V roku 1944 bol tiež magistrom a to v Ivánke pri Dunaji, kde sme mali veľké gymnázium. V najťažšej situácii podarilo sa mu bez pasu a iných dokumentov odletieť s americkými letcami do Anglicka, kde začal študovať teológiu. Keď som roku 1946 prišiel aj ja do Anglicka, bol to on, ktorý ma čakal na londýnskom letišti Victoria. Nikdy nezabudnem na to, ako láskavo ma privítal a zariadil všetko, aby som sa v cudzine cítil čo najlepšie. On mi tiež pokúpil potrebné veci pre misiu. P. Hirjak mal a má srdce pre všetkých. Pocítil to nie jeden Slovák v Anglicku. Po skončení trojročných teologických štúdií odišiel k svojim rodičom do Ameriky, kde mal primície. V Amerike potom ešte študoval na univerzite a robil rozličné koloniálne kurzy. Pripravil sa dobre na misijnú prácu, preto predstavení sverili mu tiež zodpovedný úrad. Menovali ho superiorom novej misie Pauša, ktorú on sám založil, a kde účinkuje aj náš slovenský fráter Jozef Gajdoš, murár. Brat Gajdoš učí murárčinu na tamojšej škole pre stolárov a murárov. Keď som bol pred dvoma mesiacmi navštíviť P. Hirjaka, ešte som nevidel postavenú ani jednu budovu. P. Hirjak varil sám pre trojčlennú komunitu. Kuchyňa bola samozrejme len na zemi ako majú u nás na Slovensku Cigáni. Jedáleň mali však už « modernú », zo slamy. V strede jedálne stál veľký stôl, ktorý zrobil P. Hirjak. Vtedy ešte spávali len tak, skoro pod holým nebom, ale dnes, ako počúvam, majú už pekný dom, školu, a stavajú ďalšie budovy. P. Hirjak je telom i dušou silný misionár, má rád Černoškov a oni jeho tiež. Volajú ho: Bambo Superioro (Páter Superior). - Posledný Páter, P. Švec, prišiel v auguste, tiež z USA, kde skončil teológiu. V rokoch 1944-45 bol v Ružomberku na Slovensku. Filozofiu stu-

Rev. P. E. Hancko S. J.
v spoločnosti severorodézskych Černoškov,
ktorí ho majú veľmi radi.

doval v Brne, odkiaľ sa mu podarilo dostať sa do Írska. V Dubline študoval teológiu a tam tiež bol vysvätený na kňaza. Na ďalšie štúdiá odišiel do USA, kde sa pripravoval na misie. Dobrí americkí Slováci mu dali peknú výbavu pre misie. Keď prišiel, každému z nás dal niečo. Aj mne sa úšlo pár dolárov. Preto využívam túto príležitosť, aby som sa poďakoval všetkým tým milým krajanom, ktorí boli takí štedrý k P. Ševcovi. Pán Boh zaplať! Odvdľačím sa všetkým modlitbami. - P. Švec je nateraz v Katondve, kde účinkoval náš veľký misionár Fr. Longa zo Spiša. Tam sa učí africkú reč « čivemba ». Od Katondve je len pár míľ do misie Miruru, kde teraz pracujú Portugalci, ale pred prvou svetovou vojnou už tam pôsobil náš iný veľký misionár P. Zimerman S. J., rodák tiež zo Spiša. - Pred rokom zavítal k nám aj školaštik Magister Korfant. Prišiel z Írska, kde skončil filozofiu. Magister Korfant bol celý rok princípálom misijnej školy v Kassisi. Tam nadobul veľa skúseností s černoškými študentami, ktorí ho mali veľmi radi. No v tomto mesiaci septembri sa rozlúčil s Afrikou. Odišiel skončiť teológiu. Magister Korfant bol vždy veselý v spoločnosti. Černoškov, a preto nie jeden z nich si bude milo na neho spomínať. Po teológii sa však vráti do Sev. Rodézie, kde je disponovaný. Tešíme sa veľmi, že Pán Ježiš poslal nám slovenských Pátrov. Teraz semienko viery bude sa rýchlejšie šíriť v tejto pohánskej zemi a my Slováci budeme mať na tom peknú zásluhu. - Tešíme sa tiež našim slovenským časopisom, ktoré dostávame, ale mne sa najviac páči « Rím », lebo tento kultúrno-náboženský časopis nás pekne informuje o našom Spoločnom Otcovi a o jeho vznešenom sídle. V rubrike « Hlas sv. Otca » máme možnosť čítať jeho spasiteľné prejavy, ktoré rádiom nemôžeme nikdy zachytiť. Krásne obrázky, ktoré « Rím » prináša, ukazujem tiež našim Černoškom, ktorí sú na všetko veľmi zvedaví. Poznajú už zvlášť sv. Otca. Keď im ukážem jeho obraz a opýtam sa ich: « Kvi sa ku-no? » (Kto je to?), odpovedajú: « Bambo Pio, Bambo Pio! » (Náš Otec Pius, Náš Otec Pius!). Poznajú tiež pápežskú hymnu. Keby ste počuli, ako krásne sa ona ozýva každú nedeľu v našich kostolíkoch? Černoškovia ju majú veľmi radi a vedia ju nazpamäť. - Naši slovenskí Pátri sa cítia tuná veľmi dobre. Dúfame, že P. Ježiš dá im sily a zdravie, aby mohli mnoho vykonať za spásu duší tu v ťažkej malarickej Rodézii. Odporúčame sa do modlitieb milých čitateľov a za časopis « Rím » srdečné « Pán Boh zaplať! » vyslovujeme. —

Fr. A. Perdík S. J.

Mali duchovnú obnovu.

South Brisbane, Q'ld Austrália — Tunajší krajanovia prežívali jednu z najkrajších chvíľ, keď v júni zavítal medzi nich slovenský duchovný, jezuita P. Senčík, ktorý predtým dával misie Slovákom v Sydney a Melbourne. Páter Senčík prišiel do Austrálie z Írska, koncom minulého roku, a stará sa o duchovné potreby svojich

rodákov. Počas svojho pobytu navštívil už niekoľko stredísk slovenských emigrantov, nechávajúce všade stopy blouárnej cumosti, pestovateľa duševného pokoja a tie najmilšie spomienky. — Týždeň duchovnej obnovy započal sa sv. omšou v Holy Name Cathedral Crypt, dňa 22. júna za uspokojivej účasti tunajších katolíkov. V ďalších dňoch schádzali sme sa k spoločným litániám po pracovných hodinách. Bola to radosť, po tak dlhej dobe odlúčenia od domova, znova počuť dojmave kázne v rodnej reči a v čistej a zvučnej slovenčine kazateľa. Cez litánie a sv. omšu spievali sme slovenské nábožné piesne, mimo piatku, kedy bola krížová cesta. Sv. omšou v kostole sv. Patrika, v nedeľu 29. júna za prítomnosti skoro všetkých Slovákov žijúcich v Brisbane, skončil sa náš misijný týždeň. Po krásnej kázni a prijímaní bolo obnovenie krstného sľabu. Potom P. Senčík udelil prítomným pápežské požehnanie a zvlášť požehnal slovenské dietky, ktoré predstúpili pred oltár a jeho dojmavé slová pohly nejedného až k slzám... Bohoslužby sa skončili zaspievaním slovenskej kostolnej hymny: « Bože ráč shliadnuť na slovenský ľud svoj, pod bičom krivdy ako zasa hynie... ». — Na pamiatku prvej duchovnej obnovy každý účastník obdržal obrázok a modlitbu laických apoštolov. Daj Bože, aby náš život v budúcnosti niesol sa v znamení tejto modlitby:

Pane Ježišu, urob nás nástrojmi svojho pokoja:
Tam, kde je nenávisť, nech vnášame lásku;
Tam, kde je vina, nech vnášame odpustenie;
Tam, kde je rozbroj, nech vnášame súlad; ...
Aby sme dávali — a nepočítali výdavky;
Aby sme bojovali — a nestarali sa o rany;
Aby sme pracovali — a neľadali odpočinku; ...

SzB.

THE CATACOMB OF ST. PRISCILLA

(Continued from page 86)

rich Monography, on 1895, in German, with this title: "Die Fractio Panis, Die Altest Darstellung des Eucharistischen Opfers in der Cappella Greca".

OTHER CHARACTERISTICS.

In this quite important Priscilla's Cemetery we have also the oldest representations of the Christian Prayer.

Conclusively, St. Priscilla's Cemetery — "this christian Pompei in miniature", as Northcote beautifully defines it — is one of the oldest Catacombs. Its name is derivative from Priscilla, being supposed to have been the mother of Senator Pudens, a contemporary of the Apostles.

Also her grand daughters, Praxedis and Pudenciana, were buried here, before the removal of their relics to their respective Churches on the Esquiline.

PETER C. CHIMINELLI

Pápežské vysoké školy v Říme

(Dokončení z str. 88)

a světskému duchovenstvu. Má tři fakulty: teologickou, filozofickou a církevního práva. Vedú ho Otcovia Dominikáni.

Adresa: Pontificio Ateneo «Angelicum», Roma (Italia), Salita del Grillo, 1.

5) **Pápežské Svatoanželské učilište**, založené r. 1687 pápežom Inocentom XI. pre Benediktínov Cassínskej kongregácie. Dneská má medzinárodný charakter a je prístupné aj iným reholiam a světskému duchovenstvu. Má tri fakulty: teologickou, filozofickou a církevního práva. Vedú ho Otcovia Benediktíni.

Adresa: Pontificio Ateneo di S. Anselmo, Roma (Italia), Via di Porta Lavernale, 19.

6) **Pápežské Antonovo učilište**, založené r. 1933 pre členov Františkánskej rehole Menších bratov. Má tri fakulty: teologickou, filozofickou a církevního práva. Vedú ho Otcovia Františkáni.

Adresa: Pontificio Ateneo Antoniano, Roma (Italia), Via Merulana, 124.

7) **Pápežský ústav církevnjej hudby**, založený r. 1911 bl. Píom X. pre štúdium církevnjej hudby. R. 1914 bol povýšený na fakultu a r. 1931 pomenovaný dnešným menom. Pôvodne sa nazýval Vyššou školou církevnjej hudby.

Adresa: Pontificio Istituto di Musica Sacra, Roma (Italia), Piazza di S. Agostino, 20-A.

8) **Pápežský ústav kresťanskej archeologie**, založený r. 1925 pápežom Píom XI. pre štúdium kresťanských starožitností.

Adresa: Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana, Roma (Italia), Via Napoleone III, 1.

9) **Pápežská teologická fakulta Menších kláštorňých bratov (Konventuálov)**, zriadená r. 1935 a vyhradená iba pre členov Františkánskej rehole Menších kláštorňých bratov. Pokračuje v tradíciach Pápežského kolégia sv. Bonaventúru, ktoré r. 1587 založil sv. Pius V.

Adresa: Pontificia Facoltà Teologica dei Frati Minori Conventuali, Roma (Italia), Via S. Teodoro, 42.

10) **Teologická fakulta Medzinárodného kolégia Bosých Karmelitov**, založená r. 1935 a rezervovaná iba pre členov Karmelitskej rehole.

Adresa: Facoltà Teologica del Collegio Internazionale dei Carmelitani Scalzi, Roma (Italia), Corso d'Italia, 39.

Štúdium na spomenutých školách trvá 3-5 rokov (na teologickej fakulte 5 rokov, na filozofickej fakulte a na fakulte «obojeho» práva 4 roky, na všetkých ostatných fakultách 3 roky). V Ústave církevnjej hudby štúdium je takto rozdelené: a) skladba (5 rokov); b) organ (4 roky) a c) gregorský spev (3 roky).

Vyučovacou rečou vo väčšine pápežských vysokých škôl v Ríme je latina. V latinskej reči sa teda konajú prednášky, redigujú učebnice, robia písomné a ústne skúšky.

Školský rok sa začína 15. októbra a končí 15. júna.

Čo sa týka akademických hodností, ktoré pápežské vysoké školy v Ríme udeľujú, tie sú troje: a) **bakalaureát** (z lat. bacca laurea-vavrínová bobuľa alebo z bacculus-palica; teda bacca-laureatus-vavrínovou ratoľestou ovenčený alebo čestnou palicou vyznamenaný), ktorý sa udeľuje na fakultách s trojročným štúdiom po prvom roku a na fakultách so štvorročným a päťročným štúdiom po druhom roku; b) **licenciát** (z lat. licentia-povolenie [vyučovať]), ktorý sa udeľuje na fakultách s trojročným štúdiom po druhom roku a na fakultách so štvorročným a päťročným štúdiom po treťom roku; c) **laurea** t. j. doktorát, ktorý sa udeľuje po absolvovaní príslušných fakúlt a predpokladá napísanie, obhájenie a aspoň čiastočné uverejnenie vedeckej rozpravy (thesis).

Podľa Lateránskeho konkordátu z r. 1929 (čl. 40) doktorát z teologie, dosiahnutý na fakultách schválených Svätou Stolicou, je uznávaný aj Talianskym štátom.

— ka.

Z RÍMSKEJ KRONIKY

Sobota, 20 septembra. — Z príležitosti 50. výročia kňazskej vysviacky rímskeho vikára Jeho Svätosti kardinála Klementa Micaru konaly sa v arcibazilike sv. Jána v Lateráne slávnostné ďakovné bohoslužby v rámci ktorých jubilant vysvätil za kňazov početných bohoslovcov z Rímskeho seminára. Ďakovné bohoslužby, počas ktorých veriaci sa modlili na úmysel jubilanta, odbavovali sa aj vo všetkých farských kostoloch v Ríme. Svätý Otec poslal kardinálovi Micarovi k jeho vzacnemu jubileu osobitný latinský list, v ktorom sa mu poďakoval za doterajšiu bohatú činnosť v službách Cirkvi a tlmočil mu svoje otcovské blahoželanie.

Nedeľa, 12. októbra. — Audienciou u Svätého Otca zakončili sa v Ríme oslavy 30. výročia založenia Svazu mužov talianskej Katolíckej akcie. Keďže účastníkov osláv bolo okolo 200 tisíc, audiencia sa konala na Svätopeterskom námestí. V príležitostnom prejave Svätý Otec vyzval prítomných, aby pracovali jednotne a svorne proti silám, ktoré ohrožujú kresťanskú civilizáciu. Po audiencii Svätý Otec navštívil kostol sv. Leva Veľkého, ktorý bol postavený na predmestí Ríma z iniciatívy Svazu mužov talianskej Katolíckej akcie.

Streda, 5. novembra. — V Sixtovej kaplnke Vatikánskeho Apoštolského paláca konaly sa v prítomnosti Svätého Otca slávnostné exekvie za troch kardinálov, ktorí zomreli v tomto roku: za kard. Nasalli Roccu di Corneliano, arcibiskupa bolognského, za kard. Ascalesiho, arcibiskupa neapolského a za kard. von Faulhabera, arcibiskupa mníchovského a freisinského. Po sv. omši, ktorú spieval kard. A. J. Piazza, tajomník Posv. kongregácie konzistornej, Svätý Otec udelil absolúciu nad katafalkom.

Predplatné na rok 1953. Oznamujeme našim čitateľom, že od Nového roku časopis « Rím » bude vychádzať znovu ako mesačník a to v novej, ešte krajšej úprave. Predplatné na rok 1953 obnáša: \$ 2.50, ktoré možno poukázať v hoto-

naďalej odmeňovať knihami tých čitateľov, ktorí získajú « Rímu » nových predplatiteľov.

Prosba k čitateľom. Prosíme našich čitateľov, aby sa neuspokojovali iba čítaním « Ríma »,

« SVÄTÁ STOLICA »

je titul novej slovenskej knižky o Vatikáne, ktorá vychádza ako 5. sväzok edície « Rím ». Sostavil ju pre potreby slovenských katolíkov, roztrúsených po širom svete, vatikánsky knihovník a vedúci redaktor « Ríma » Dr. Ignác Zelenka. Knižka obsahuje tieto poučné state:

I. Katolícka hierarchia (1. Pápež - 2. Kardináli - 3. Biskupi);

II. Pápežský štát (1. Cirkevný štát - 2. Štát Vatikánskeho Mesta);

III. Pápežská čiže Rímska kúria (1. Posvätné kardinálske kongregácie - 2. Súdny - 3. Stále komisie);

IV. Pápežská diplomácia;

V. Pápežský dvor (1. Pápežský duchovný dvor - 2. Pápežský laický dvor);

VI. Pápežské vojsko (1. Pápežská vznešená garda - 2. Pápežská švajčiarska garda - 3. Cestná palácová garda - 4. Pápežské žandárstvo);

VII. Pápežská kapela (1. Pápežská úradná kaplnka - 2. Pápežské úradné bohoslužby - 3. Pápežský spevokol - 4. Pápežská kostolná družina);

VIII. Pápežské dvorské úrady a správy (1. Úrad J. E. Msgr. Prednostu tajnej komory - 2. Majetková správa Svätej Stolicy - 3. Vatikánska Apoštolská knižnica - 4.

Vatikánsky tajný archív - 5. Generálna správa pápežských pomníkov, múzei a galérií - 6. Zvláštna správa Svätej Stolicy - 7. Redakcia a administrácia úradného časopisu Svätej Stolicy « Acta Apostolicae Sedis » - 8. Redakcia a administrácia pápežskej ročnice « Annuario Pontificio » - 9. Vatikánska mnohorečová kníhtlačiareň - 10. Vatikánske nakladateľstvo a kníhkupectvo - 11. Ústav pre náboženské diela čiže Vatikánska banka);

IX. Pápežské rytierske rády a vyznamenania;

X. Pápežské akadémie;

XI. Pápežské vysoké školy v Ríme;

XII. Výchovné a vzdelávacie ústavy vo Večnom meste (1. Pápežská kňazská akadémia - 2. Pápežské semináre - 3. Národné kňazské kolégia - 4. Medzinárodné rehoľnícke kolégia - 5. Utulky).

Knižka tiež obsahuje chronologiu všetkých pápežov, soznam kardinálskych kostolov v Ríme, plán štátu Vatikánskeho Mesta, a celý rad užitočných adries. Má vyše 200 strán, 50 obrázkov, 12 perokresieb a stojí aj s poštovými trovami: neviaz \$ 1.00, viaz. \$ 2.00.

Objednávky prijíma a vybavuje:

« RIM », Casella P. 9100, Roma (Italia).

vosti, money-orderom alebo čekom v registrovanom liste. Za listy, ktoré nie sú registrované si nemôžeme brať zodpovednosť.

Knižné prémie nedávame. Keďže v poslednom čase tlač v Taliansku znovu podražela, nemôžeme viac dávať knižné prémie našim odberateľom, lebo ináč by sme boli nútení zvýšiť predplatné, čo nechceme robiť. Budeme však aj

ale aby ho tiež rozširovali a podporovali, lebo čím viacej predplatiteľov a prostriedkov budeme mať, tým krajší časopis budeme vydávať. Taktiež prosíme všetkých, aby si objednali niektoré z kníh, ktoré vyšly v edícii, « Rím » lebo tým nám umožnia vydávanie ďalších.

Galeriu predplatiteľov a Album dobrodincov pre nedostatok miesta v tomto čísle uverejníme nabadúce.

RÍM

Vydáva Slovenská kultúrna spoločnosť R. I. M. v Ríme. Vychodí štvrťročne. Vedúci redaktor: Dr. Ignác Zelenka. Zodpovedný redaktor: Pietro Chiminelli. Tlačí: Tipografia Pio X - Via Etruschi, 7 - Roma. Predplatné na rok 1953: \$ 2.50. Adresa redakcie a administrácie: « RIM », Casella Postale 9100, Roma (Italia).